

Barcelona Salut als Barris Diagnòstic

La Marina del Prat Vermell i La Marina del Port

Març de 2017

Agència de Salut Pública de Barcelona

Comissionada de Salut
Gemma Tarafa

Gerenta
Carme Borrell

Directora de Promoció de la Salut
Lucia Artazcoz

Directora de l'Observatori de Salut Pública
Maribel Pasarín

Districte de Sants-Montjuïc

Regidora del Districte de Sants-Montjuïc
Laura Pérez Castaño

Gerent del Districte de Sants-Montjuïc
Francesc Jiménez i Gusi

Directora de Serveis a les Persones i del Territori
Maria Rengel

Consorci Sanitari de Barcelona

Coordinador General de la Corporació Sanitària
de Barcelona
Jaume Estany

Director de l'Àrea Integral de Barcelona Esquerra
Xavier Altimiras

Autoria

Coordinació general de l'informe

Esther Colell

Redacció de l'informe

Esther Colell, Esther Sánchez-Ledesma, Ana Garcia-Morera, Marta Olabarria

Revisió de l'informe

Joaquín Salvador, Catherine Pérez

Col·laboracions

Taula de Salut Comunitària de la Marina: Janna Cantero (Espai Comunitari de la Marina), Teresa Esteve, Amor González, Domingo Alonso (Districte Sants-Montjuïc); Isabel Arruga, Roger Vilanova (Centre de Serveis Socials); Sílvia Manzanares, Mari Luz Bailón (CAP- La Marina); Encarna Medina, Bartolomeu Cachinero (CAP Carles Riba); David Clusa, Dèlia Descarmis (Fundació Hospitalària Sant Pere Claver); Esther Andújar (Equip D'Atenció Pedagògica. Sants-Montjuïc); Dori García (Unió d'Entitats. La Marina); Felipe Mayoral (Coordinadora d'Associacions de Veïns i Veïnes de la Marina); Marta Candial (Fundació Mans a les Mans); Joan Barutel, Elisenda Gèlida (Taula d'Infància, Adolescència i Famílies. La Marina); Diego Dunjo (Taula d'Esports. La Marina); Montse Picón (Dones la Marina. Ateneu Popular L'Engranatge); Gorka Santos, Ma dels Àngels Farré (Oficina de Relació amb la Comunitat. Policia de la Generalitat-Mossos d'Esquadra); Maite Martín, Maite García (Treball als Barris. Barcelona Activa); Francesc Fernández (Acció Comunitària. Ajuntament de Barcelona); Carla Cors (Pla de Barris. La Marina); Luisa Montoro (Promotora gitana); Ainhoa Douhaibi (Acció Intercultural Barcelona); Juan Antonio Reyes (Associació de Mitjans de Comunicació Local).

Agraïments:

A totes les persones del barri i de les diverses entitats que han col·laborat activament en aquesta experiència.

Índex

Autoria.....	2
Presentació	8
Resum Executiu	9
Resumen Ejecutivo.....	14
Introducció.....	20
Metodologia.....	24
1. Els indicadors de salut i els seus determinants	24
2. L'opinió de les persones que viuen o treballen al barri sobre la salut i els seus determinants.....	26
Els Barris	28
Resultats	30
1. Eixos de desigualtat	30
Edat i Sexe.....	30
Procedència	31
Persones grans	34
Dones.....	36
2. Els determinants de la salut	38
Context Socioeconòmic.....	38
Condicions econòmiques	38
Ocupació	41
Educació	43
Problemes de les famílies	46
Col·lectius marginals vulnerables.....	47
Serveis sanitaris.....	48
Context Físic	49
Seguretat	49
Habitatge.....	50
Espais i mobilitat	52
La identitat del barri.....	53
La convivència al barri	56

Transport.....	57
3. Salut i conductes relacionades amb la salut.....	59
Estat de salut percebut, trastorns crònics i salut mental	59
Lesions per col·lisions de transit	63
Consum de tabac, sobrepès i obesitat i activitat física.....	64
Conseqüències del consum de drogues	66
Salut sexual i reproductiva	68
Malalties de declaració obligatòria	71
Mortalitat	72
4. Els actius del barri	74
Recursos relacionats amb les persones	74
Entitats del barri	75
Serveis i equipaments.....	77
Llistat d'actius del barri.....	81
Limitacions	83
Conclusions.....	84
Llistat prioritzat de necessitats.....	88
Bibliografia.....	91
Annex. Taules de resultats	92
Glossari	94

Índex de Taules

Taula 1.	Nombre de projectes concedits per any de convocatòria i municipis participants	20
Taula 2.	Barris de Barcelona finançats per la Llei de Barris	21
Taula 3.	Fonts d'informació dels indicadors analitzats	25
Taula 4.	Distribució de la població segons sexe. Marina del Prat Vermell, Marina del Port, Sants-Montjuïc i Barcelona, any 2015.....	30
Taula 5.	Distribució de la població segons edat i sexe. Marina del Prat Vermell, Marina del Port, Sants-Montjuïc i Barcelona, any 2015.....	31
Taula 6.	Persones grans que viuen soles. Marina del Prat Vermell, Marina del Port, Sants-Montjuïc i Barcelona, any 2014.	34
Taula 7.	Condicions econòmiques. Marina del Prat Vermell, Marina del Port, Sants-Montjuïc i Barcelona, any 2014.....	38
Taula 8.	Accés a l'habitatge. Sants-Montjuïc i Barcelona, any 2014.	39
Taula 9.	Cobertura sanitària i accés al dentista en persones de 15 anys i més. Sants-Montjuïc i Barcelona, any 2011.	48
Taula 10.	Percepció de violència. Sants-Montjuïc i Barcelona, any 2014.	49
Taula 11.	Estat de salut percebut, trastorns crònics i salut mental segons sexe en persones de 15 anys i més. Sants-Montjuïc i Barcelona, any 2011.	59
Taula 12.	Nombre de persones lesionades per trànsit en dies laborables i risc de lesió per 10 milions de vehicles-km recorreguts. Marina del Prat Vermell, Marina del Port, Sants-Montjuïc i Barcelona, segons sexe i tipus d'usuari. Any 2015.	64
Taula 13.	Prevalença de consum de tabac, de sobrepès i obesitat i nivell d'activitat física segons sexe en persones de 15 anys i més. Sants-Montjuïc i Barcelona, any 2014.....	65
Taula 14.	Inicis de tractament per consum de drogues. Marina del Prat Vermell, Marina del Port, Sants-Montjuïc i Barcelona, any 2014.....	67
Taula 15.	Fecunditat en dones de 15 a 49 anys i de 16 a 19 anys segons país de naixement de la mare. La Marina del Prat Vermell, La Marina del Port, Sants-Montjuïc i Barcelona, període 2010-2014.	68
Taula 16.	Embarassos adolescents i interrupcions voluntàries de l'embaràs (IVE) segons país de naixement de la mare. Sants-Montjuïc i Barcelona, 2014.	69
Taula 17.	Naixements prematurs i de baix pes. Marina del Prat Vermell, Marina de Port, Sants-Montjuïc i Barcelona, període 2010-2014.....	70

Taula 18.	Incidència de malalties de declaració obligatòria segons sexe. Marina del Prat Vermell, Marina del Port, Sants-Montjuïc i Barcelona, període 2010-2014.	71
Taula 19.	Esperança de vida i taxes de mortalitat global i mortalitat prematura (Anys Potencials de Vida Perduts) en homes i dones. Marina del Prat Vermell, Marina del Port, Sants-Montjuïc i Barcelona, període 2010-2014.	72
Taula 20.	Mortalitat global i prematura pels 6 grups de causes de mort més freqüents segons sexe. Marina del Prat Vermell, Marina del Port, Sants-Montjuïc i Barcelona, període 2010-2014.	73
Taula 21.	Llista ordenada de necessitats segons la votació individual a la Jornada de Priorització del 13/03/2017.	88
Taula 22.	Llista ordenada de necessitats segons la votació grupal a la Jornada de Priorització del 13/03/2017.	89
Taula 23.	País d'origen de les persones nascudes fora d'Espanya segons sexe. Marina del Prat Vermell, Marina del Port, Sants-Montjuïc i Barcelona, any 2015.	92
Taula 24.	Nombre i percentatge de persones entre 16 i 64 anys a l'atur segons sexe. Marina del Prat Vermell, Marina del Port, Sants-Montjuïc i Barcelona, any 2014.	92
Taula 25.	Absentisme i taxa de graduació. Sants-Montjuïc i Barcelona, any 2014. ..	93
Taula 26.	Condicions de l'habitatge. Marina del Prat Vermell, Marina del Port, Sants-Montjuïc i Barcelona, any 2014.	93

Índex de Figures

Figura 1.	Model dels determinants de desigualtats en salut en àrees urbanes	22
Figura 2.	Mapa dels Districtes de Barcelona.....	28
Figura 3.	Mapa del Districte de Sants-Montjuïc	28
Figura 4.	Percentatge de persones segons lloc de naixement i sexe. Marina del Prat Vermell, Marina del Port, Sants-Montjuïc i Barcelona, any 2015.	32
Figura 5.	Distribució de la població segons grups d'edat i procedència. Marina del Prat Vermell, Marina del Port, Sants-Montjuïc i Barcelona, any 2015.	33
Figura 6.	Persones de 60 anys i més amb ingressos <1IPREM i persones usuàries de Serveis Socials que han rebut ajuts econòmics el darrer any per barri, districte i Barcelona, any 2014.....	39
Figura 7.	Percentatge de persones entre 16 i 64 anys aturades per barri, districte i Barcelona, Febrer 2014.	42
Figura 8.	Percentatge de persones majors de 15 anys segons nivell d'estudis i sexe. Marina del Prat Vermell, Marina del Port, Sants-Montjuïc i Barcelona, any 2015.....	44
Figura 9.	Índex d'absentisme i taxa de graduació a 4rt d'ESO. Sants-Montjuïc i Barcelona, curs 2013-2014.....	44
Figura 10.	Percentatge d'habitatges segons any de construcció. La Marina del Prat Vermell, La Marina del Port, Sants-Montjuïc i Barcelona, any 2014.....	50
Figura 11.	Cartell divulgatiu de la Jornada de Priorització de les Necessitats en Salut del barri de La Marina.....	90

Presentació

El document que es presenta a continuació mostra l'estat actual de salut de la població, així com els factors que la determinen, dels barris de La Marina del Prat Vermell i La Marina del Port. Aquest document s'emmarca en el programa Barcelona Salut als Barris i ha estat elaborat per l'Agència de Salut Pública de Barcelona, amb la col·laboració de la Taula de Salut Comunitària de l'Espai Comunitari de La Marina.

El programa Barcelona Salut als Barris té per objectiu reduir les desigualtats socials en salut entre barris en situació desafavorida i la resta de la ciutat. El programa es va posar en marxa en paral·lel a la Llei de Barris (Llei 2/2004, de 4 de juny de 2004), que és una llei per la millora de barris, àrees urbanes i viles de Catalunya que requerien una atenció especial des d'un punt de vista urbanístic, econòmic, social i mediambiental. A finals de l'any 2015 aquest programa ha estat prioritzat com una de les línies estratègiques del Comissionat de Salut de l'Ajuntament de Barcelona, impulsant l'acció comunitària i la reducció de les desigualtats socials en salut.

L'objectiu d'aquest informe és analitzar la situació de la salut al barri i els seus determinants, per tal de detectar les principals necessitats i possibilitats de millora en termes de salut. Tot això, des de l'acció dels agents territorials.

Resum Executiu

Dins el marc del Programa Barcelona Salut als Barris, l'objectiu d'aquest informe és analitzar la situació de salut, els seus determinants i els actius per a la salut dels barris de La Marina per tal de detectar les principals necessitats i possibilitats de millora en termes de salut, des de l'acció dels agents territorials. L'informe analitza els indicadors de salut i els seus determinants en base a registres poblacionals, així com la percepció que tenen les persones que viuen i/o treballen al barri sobre el seu estat de salut i els seus determinants.

Els barris de La Marina del Prat Vermell i La Marina del Port presenten una **estructura de població** semblant a la de la resta del districte de Sants-Montjuïc i a la del conjunt de Barcelona. D'altra banda, la proporció de **població estrangera** que resideix a La Marina del Prat Vermell és menys de la meitat que al districte i que a Barcelona, mentre que a La Marina del Port, tot i ser més alta, és sensiblement inferior a la del conjunt del districte. Entre la població immigrada destaca la manca de xarxa associativa i la problemàtica específica dels nens i adolescents, que sovint comparteixen llar amb molta gent, cosa que dificulta l'establiment de rutines adequades pel seu desenvolupament.

La proporció de **persones grans** que viuen soles als barris de La Marina és similar a la del districte i a la del conjunt de Barcelona, tot i que hi hauria barriades on la població estaria més envellida. En general es tracta d'una població de rendes baixes i beneficiàries de prestacions socials. Malgrat que es donen **situacions de solitud**, les xarxes familiars i el barri molt obert al carrer faria que aquests problemes fossin menors que a altres parts de la ciutat. Destaca també el suport de les persones grans als seus fills, no només contribuint amb les seves pensions a l'economia familiar, sinó també amb la cura dels néts.

Pel que fa a les **dones**, destaca que entre els joves es repeteixen esquemes d'amor romàntic i de rols tradicionals de gènere. Hi ha necessitat de crear consciència i donar visibilitat al problema de la **violència masclista** i d'establir

una xarxa de suport a les dones que la pateixen. També destaca la **sobrecàrrega de treball** de les dones que sumen el treball fora de casa a les tasques de la llar i la cura dels fills, amb especial esment a aquelles amb pitjors perspectives sociolaborals i que lideren llars monoparentals.

Determinants de la salut

Les dues Marines presenten pitjors **indicadors econòmics** que el conjunt del districte i que Barcelona, però La Marina del Prat Vermell és la que presenta els pitjors indicadors. Sobresurt la difícil situació econòmica que pateix molta gent al barri i l'existència de bosses de pobresa, que s'ha agreujat amb la crisi. Per altra banda, existeix una **dualitat al barri en termes econòmics** que es pot identificar a nivell de zones, amb zones més aïllades i deprimides on es concentren els habitatges socials.

La proporció de **persones aturades** a La Marina del Prat Vermell (20%) és gairebé el doble que a la Marina del Port (12%), que al districte (11%) i que al conjunt de Barcelona (10%). **L'atur i la precarietat laboral** s'identifiquen com els principals problemes del barri que tenen com a conseqüència dificultats econòmiques i pobresa. Les persones aturades de llarga durada seria un col·lectiu amb risc d'exclusió. Pel que fa a l'**educació**, destaca el baix nivell d'estudis del conjunt de la població, amb una proporció de persones amb estudis superiors molt inferior al districte o al conjunt de Barcelona. Aquest baix nivell de formació redueix les opcions de feina, dificulta la comprensió dels missatges i es manifesta clarament en la manca d'habilitats per donar suport als fills en l'educació, creant un cercle viciós que dificulta la millora social de les noves generacions. L'aïllament d'algunes zones del barri ha contribuït al manteniment d'una situació endèmica de mancances educatives.

Les dificultats que afecten les **famílies** giren al voltant d'una problemàtica complexa que es definiria com un ambient familiar empobrit marcat per l'atur, la precarietat laboral, la pobresa i la poca formació de les famílies. Això comporta unes estructures familiars debilitades on els infants no tenen les condicions necessàries per un bon desenvolupament. S'aprecia una manca d'habilitats parentals que desborden la capacitat dels pares per relacionar-se amb els fills i que fa que es desvinculin de les seves responsabilitats.

Pel que fa a la **seguretat**, tot i que la venda de drogues ha afavorit la construcció d'un imaginari de portes en fora de barri perillós, la percepció de la gent de barri és que es tracta d'un barri segur.

Els **habitatges** de La Marina són de construcció més recent que els del districte o els del conjunt de Barcelona, amb algunes zones amb edificis alts sense ascensor. Algunes barriades (Can Clos, El Polvorí, Eduard Aunós) concentren la major part de l'habitatge social del barri. Molts d'aquest habitatges s'han remodelat.

Estar situats a la falda de la **muntanya de Montjuïc** es destaca com un privilegi, malgrat que també es pensa que el barri no ho aprofita prou. Alhora, també es pot veure com una barrera natural que aïlla el barri de la resta de Barcelona. Es valoren els **espais verds**, els parcs i places i l'**urbanisme** obert amb carrers amples, que facilita que la gent estigui al carrer.

Per altra banda, el barri està configurat com un mosaic de zones o barriades diferenciades, algunes d'elles tancades en elles mateixes que ha donat lloc a un **barri heterogeni**, amb zones més benestants i altres zones on es concentren dificultats econòmiques i socials. Aquest aïllament urbanístic i les desigualtats entre barris fan que el sentiment de pertinença i d'identitat es tingui amb la barriada, no amb el barri en el seu conjunt. Les entitats del barri estan treballant per crear sentiment i orgull de barri.

Respecte a la **convivència** al barri, destaca la queixa per la generalització de conductes incíviques que es tradueixen en problemes de neteja i manteniment als carrers i places. Per altra banda, els barris de La Marina han estat durant anys relacionats amb la venda i el consum de drogues. En l'actualitat hi ha zones concretes on la **venda de droga** segueix produint-se. Per la gent que viu en aquestes zones (fem referència especial a la zona d'Eduard Aunós a La Marina del Prat Vermell) la venda de drogues és un element distorsionador important que afecta les relacions i la convivència, establint-se relacions de poder que són acceptades tàcitament per la població afectada. La gent del barri es queixa de la permissivitat de les autoritats respecte a aquest tema i fa que s'hagi instal·lat la **desil·lusió i el conformisme** pel que fa al futur del barri.

Així, tot i que la gent de La Marina es caracteritza pel seu caràcter lluitador, també es dona una certa desesperança respecte a la resposta que reben de les administracions. Aquesta sensació d'abandonament de l'Administració es viu especialment entre els veïns de la barriada d'Eduard Aunós.

La manca d'una xarxa de **transport públic** adequat que inclogui l'accés a les línies de metro és viscuda per la gent del barri com un greuge comparatiu històric important que té repercussions negatives per la població en tant que limita l'accés a serveis que estan fora del barri i redueix les possibilitats de desenvolupament de les persones.

Salut i conductes relacionades amb la salut

La proporció de persones amb **mala salut percebuda** a Sants-Montjuïc és més elevada que al conjunt de Barcelona, especialment entre les dones, i les persones que han patit depressió i/o ansietat també és superior. Segons els professionals de salut mental entrevistats, de tot el districte, els barris de La Marina són els que concentren més **trastorns mentals** i més greus, fet que es relaciona amb la difícil situació sociolaboral del barri. Destaca l'atur de llarga durada i la pèrdua del rol tradicional com a factors de risc de mala salut mental entre els homes. També es descriu un augment dels problemes de salut mental entre infants i joves (trastorns de la conducta, hiperactivitat, ansietat i depressió) i es destaca la importància de la detecció i atenció precoç dels problemes, així com la necessitat d'intervencions preventives.

Destaca també la manca de **recolzament familiar** i de motivació dels joves per seguir estudiant i prevenir conductes de risc com consum de drogues. L'aïllament que pateixen alguns joves dificulta l'actuació dels serveis de salut. En aquest context, l'atur juvenil pren especial rellevància com a factor de risc de mala salut mental entre els joves de La Marina.

L'obesitat i el sobrepès afecten el 33,7% d'homes i el 42,4% de dones a Sants-Montjuïc i a les entrevistes es destaquen els mals hàbits alimentaris, que s'atribueix tant a la manca de diners per comprar aliments saludables com al dèficit de coneixement sobre alimentació dels pares. També es destaca la poca **pràctica esportiva**, la manca d'espais esportius públics i les dificultats per

accedir als equipaments esportius privats per qüestions econòmiques d'una part important de la població.

Les taxes d'inici de tractament per **consum de drogues** a La Marina del Prat Vermell són molt més altes que al districte i que al conjunt de Barcelona, mentre que les de La Marina del Port són similars. L'alcohol és el responsable de la majoria d'inicis de tractament, seguit de la cocaïna. Preocupa el consum de drogues entre els joves (alcohol i cànnabis especialment), que es relaciona amb una manca d'alternatives d'oci saludable.

La taxa de **fecunditat** entre les dones de La Marina del Prat Vermell és molt alta, tant entre les de 15 a 49 anys com entre les adolescents (15-19 anys). Pel que fa a La Marina del Port, la **fecunditat adolescent** es similar a la del districte i superior a la de Barcelona, destacant que la fecunditat entre les dones nascudes a Espanya és més elevada que al districte i que al conjunt de la ciutat. El percentatge de nascuts amb baix pes a La Marina del Prat Vermell també és superior que a La Marina del Port, el districte i el conjunt de la ciutat.

La Marina del Prat Vermell presenta taxes de **malalties de declaració obligatòria** molt superiors a les de La Marina del Port, el districte i la ciutat. Per altra banda, a La Marina del Port l'**esperança de vida** en néixer dels homes és molt similar a la del districte i a la de Barcelona (al voltant de 80 anys), mentre que en dones és més alta (87,7). A La Marina del Prat Vermell l'esperança de vida és de només 71 anys en homes i 77 en dones, mostrant un excés de **mortalitat** tant global com prematura en ambdós sexes respecte a Barcelona. Així, els anys potencials de vida perduts són especialment per malalties infeccioses, tumors i malalties del sistema circulatori.

La gent del barri es considera un actiu molt important pel seu caràcter lluitador, destacant el teixit associatiu. El barri funciona molt com un poble i hi ha suport i ajuda entre veïns, representant un potencial de xarxa de suport informal amb possibilitats de treballar i explotar com a actiu solidari. Es valora molt positivament la implicació dels **professionals** de tots els àmbits que treballen al barri i la feina de les **entitats** per tirar endavant projectes comunitaris.

Resumen Ejecutivo

En el marco del Programa Barcelona Salut als Barris, el objetivo de este informe es analizar la situación de salud, sus determinantes y los activos para la salud de los barrios de La Marina del Prat Vermell y La Marina del Port para detectar las principales necesidades y posibilidades de mejora en el barrio en términos de salud, desde la acción de los agentes territoriales. El informe analiza los indicadores de salud y sus determinantes en base a registros poblacionales así como la percepción que tienen las personas que viven y/o trabajan en el barrio sobre su estado de salud y sus determinantes.

Los barrios de La Marina del Prat Vermell y La Marina del Port presentan una **estructura de población** parecida a la del resto del distrito de Sants-Montjuïc y a la del conjunto de Barcelona. Por otra parte, la proporción de **población extranjera** residente en La Marina del Prat Vermell es menos de la mitad que en el distrito y que en Barcelona, mientras que en La Marina del Port, aunque es más alta, es sensiblemente inferior a la del conjunto del distrito. La población inmigrada no tiene red asociativa en el barrio y destaca la problemática específica de los niños y adolescentes, que a menudo comparten hogar con mucha gente, lo cual dificulta el establecimiento de rutinas adecuadas para su desarrollo.

La proporción de **personas mayores** que viven solas en los barrios de La Marina es similar a la del distrito y a la del conjunto de Barcelona, aunque hay barriadas donde la población está más envejecida. En general se trata de una población de rentas bajas y beneficiarias de prestaciones sociales. A pesar de que se dan **situaciones de soledad**, la característica del barrio muy abierto a la calle hace que estos problemas sean menores que en otras partes de la ciudad. Destaca también el soporte de las personas mayores a sus hijos, no solo contribuyendo con sus pensiones a la economía familiar, sino también con el cuidado de los nietos.

Respecto a las **mujeres**, destaca que entre los jóvenes se repiten esquemas de amor romántico y roles tradicionales. Habría que crear conciencia y dar visibilidad al problema de la **violencia machista** y establecer una red de apoyo

a las mujeres que la padecen. También destaca la **sobrecarga de trabajo** de las mujeres que suman el trabajo fuera de casa a las tareas del hogar y el cuidado de los hijos, con especial atención a aquellas con peores perspectivas sociolaborales y que lideran hogares monoparentales .

Determinantes de la salud

Las dos Marinas presentan peores **indicadores económicos** que el conjunto del distrito y que Barcelona, pero La Marina del Prat Vermell es la que presenta los peores indicadores. Sobresale la difícil situación económica que sufre mucha gente del barrio y la existencia de bolsas de pobreza, que se ha agravado con la crisis. Por otro lado, existe una **dualidad en el barrio en términos económicos** que se puede identificar a nivel de zonas, con zonas más aisladas y deprimidas donde se concentra la vivienda social.

La proporción de **personas en paro** en La Marina del Prat Vermell (20%) es casi el doble que en La Marina del Port (12%), que en el distrito (11%) y que en el conjunto de Barcelona (10%). **El paro y la precariedad laboral** se identifican como los principales problemas del barrio, que tienen como consecuencia dificultades económicas y pobreza. Las personas en paro de larga duración formarían un colectivo en riesgo de exclusión. Respecto a la **educación**, destaca el bajo nivel de estudios del conjunto de la población, con una proporción de personas con estudios superiores muy inferior al distrito o al conjunto de Barcelona. Este bajo nivel de formación reduce las opciones de trabajo, dificulta la comprensión de los mensajes y se manifiesta claramente en la falta de habilidades para dar apoyo a los hijos en la educación, creando un círculo vicioso que dificulta la mejora social de las nuevas generaciones. El aislamiento de algunas zonas del barrio ha contribuido al mantenimiento de una situación endémica de déficit educativo.

Las dificultades que afectan a las **familias** giran en torno a una problemática compleja que se definiría como un ambiente familiar empobrecido marcado por el paro, la precariedad laboral, la pobreza y la poca formación de las familias. Esto comporta unas estructuras familiares debilitadas donde los niños no tienen las condiciones necesarias para un buen desarrollo. Se aprecia una falta de

habilidades parentales que desbordan la capacidad de los padres para relacionarse con sus hijos y hace que se desvinculen de sus responsabilidades.

Respecto a la **seguridad**, a pesar de que la venta de drogas ha favorecido la construcción de un imaginario de puertas afuera de barrio peligroso, la percepción de la gente es que se trata de un barrio seguro.

Las **viviendas** de La Marina son de construcción más reciente que las del distrito o las del conjunto de Barcelona, con algunas zonas con edificios altos sin ascensor. Algunas barriadas (Can Clos, El Polvorí, Eduard Aunós) concentran la mayor parte de la vivienda social del barrio. Muchas de estas viviendas se han remodelado.

Estar situados en la ladera de la **montaña de Montjuïc** se destaca como un privilegio, a pesar de que también se piensa que el barrio no lo aprovecha suficientemente. Asimismo, también se puede ver como una barrera natural que aísla el barrio del resto de Barcelona. Se valoran los **espacios verdes**, los parques y plazas y el **urbanismo** abierto con calles anchas que facilita que la gente esté en la calle.

Por otro lado, el barrio está configurado como un mosaico de zonas o barriadas diferenciadas, algunas de ellas cerradas en sí mismas, dando lugar a un **barrio heterogéneo** con zonas más acomodadas y otras zonas donde se concentran dificultades económicas y sociales. Este aislamiento urbanístico y las desigualdades entre barrios hacen que el sentimiento de pertenencia y de identidad se tenga con la barriada, no con el barrio en su conjunto. Las entidades del barrio están trabajando para crear sentimiento y orgullo de barrio.

Respecto a la **convivencia** en el barrio, destaca la queja por la generalización de conductas incívicas que se traducen en problemas de limpieza y mantenimiento en calles y plazas. Por otro lado, los barrios de La Marina han estado durante años relacionados con la venta y el consumo de drogas. En la actualidad hay zonas concretas donde la **venta de droga** se sigue produciendo. Para la gente que vive en estas zonas (hacemos referencia especial a la zona de Eduard Aunós en La Marina del Prat Vermell) la venta de drogas es un elemento distorsionador importante que afecta las relaciones y la

convivencia, estableciéndose relaciones de poder que son aceptadas tácitamente por la población afectada. La gente del barrio se queja de la permisividad de las autoridades respecto a este tema y hace que se haya instalado la **desilusión y el conformismo** respecto al futuro del barrio. De este modo, a pesar de que la gente de La Marina se caracteriza por su carácter luchador, también se da cierta desesperanza respecto a la respuesta que reciben de las administraciones. Esta sensación de abandono de la Administración se vive especialmente entre los vecinos de la barriada de Eduard Aunós.

La falta de una red de **transporte público** adecuada que incluya el acceso a las líneas de metro se vive por la gente del barrio como un agravio comparativo histórico importante, que tiene repercusiones negativas para la población en tanto que limita el acceso a servicios que se encuentran fuera del barrio y recude las posibilidades de desarrollo de las personas.

Salud y conductas relacionadas con la salud

La proporción de personas con **mala salud percibida** en Sants-Montjuïc es más elevada que en el conjunto de Barcelona, especialmente entre las mujeres, y las personas que han sufrido depresión y/o ansiedad también es superior. Según los profesionales de salud mental entrevistados, de todo el distrito, los barrios de La Marina son los que concentran más **trastornos mentales** y más graves, hecho que se relaciona con la difícil situación sociolaboral del barrio. Destaca el paro de larga duración y la pérdida del rol tradicional como factores de riesgo de mala salud mental entre los hombres. También se describe un aumento de los problemas de salud mental entre niños y jóvenes (trastornos de la conducta, hiperactividad, ansiedad y depresión) y se destaca la importancia de la detección y atención precoz de los problemas, así como la necesidad de intervenciones preventivas.

Destaca también la falta de **soporte familiar** y de motivación de los jóvenes para seguir estudiando y prevenir conductas de riesgo como consumo de drogas. El aislamiento que sufren algunos jóvenes dificulta la actuación de los servicios de salud. En este contexto, el paro juvenil toma especial relevancia como factor de riesgo de mala salud mental entre los jóvenes de La Marina.

La **obesidad y el sobrepeso** afectan al 33,7% de hombres y el 42,4% de mujeres en Sants-Montjuïc y en las entrevistas se destacan los malos hábitos alimentarios, que se atribuyen tanto a la falta de dinero para comprar alimentos saludables como al déficit de conocimiento sobre alimentación de los padres. También se destaca la poca **práctica deportiva**, la falta de espacios deportivos públicos y las dificultades para acceder a equipamientos deportivos privados por cuestiones económicas de una parte importante de la población.

Las tasas de inicio de tratamiento por **consumo de drogas** en La Marina del Prat Vermell son mucho más altas que las del distrito y del conjunto de Barcelona, mientras que las de La Marina del Port son similares. El alcohol es el responsable de la mayoría de inicios de tratamiento, seguido por la cocaína. Preocupa el consumo de drogas entre jóvenes (alcohol y cánnabis especialmente), que se relaciona con una falta de alternativas de ocio saludable.

La tasa de **fecundidad** entre las mujeres de La Marina del Prat Vermell es muy alta, tanto entre las de 15 a 49 años como entre las adolescentes (15-19 años). Respecto a La Marina del Port, la **fecundidad adolescente** es similar a la del distrito y superior a la de Barcelona, destacando que la fecundidad entre las mujeres nacidas en España es más alta que la del distrito y la de Barcelona. El porcentaje de nacidos con bajo peso en La Marina del Prat Vermell también es superior que el de La Marina del Port, el distrito y la ciudad.

La Marina del Prat Vermell presenta tasas de **enfermedades de declaración obligatoria** muy superiores a las de La Marina del Port, el distrito y la ciudad. En la Marina del Port la **esperanza de vida** al nacer de los hombres es muy similar a la del distrito y a la de Barcelona (alrededor de los 80 años), mientras que en mujeres es más alta (87,7). En La Marina del Prat Vermell la esperanza de vida es solo 71 años en hombres y 77 en mujeres, mostrando un exceso de **mortalidad** tanto global como prematura en ambos sexos respecto a Barcelona. Así, los años potenciales de vida perdidos son especialmente por enfermedades infecciosas, tumores y enfermedades del sistema circulatorio.

La gente del barrio se considera un activo muy importante por su carácter luchador, destacando el tejido asociativo. El barrio funciona mucho como un pueblo y hay apoyo y ayuda entre vecinos, lo que representa un potencial de red de soporte informal con posibilidades de ser trabajado y explotado como activo solidario. Se valora muy positivamente la implicación de los **profesionales** de todos los ámbitos que trabajan en el barrio y el trabajo de las **entidades** para llevar a cabo proyectos comunitarios.

Introducció

Des del 2007 es desenvolupa a Barcelona una estratègia de salut comunitària del Departament de Salut de la Generalitat de Catalunya anomenada **Barcelona Salut als Barris** adreçada als barris més desafavorits¹. Aquesta estratègia parteix de la premissa de que l'abordatge de salut comunitària pot contribuir a millorar la salut dels barris i reduir les desigualtats en salut entre els que estan en situació més desafavorida i la resta de la ciutat.

El programa Barcelona Salut als Barris es va posar en marxa a partir de la Llei de Barris (Llei 2/2004, de 4 de juny de 2004), una llei per la millora de barris, àrees urbanes i viles de Catalunya que requerien una atenció especial des d'un punt de vista urbanístic, econòmic, social i mediambiental. Fins al 2010 inclòs hi havien participat 143 barris d'arreu de Catalunya (Taula 1).

Taula 1. Nombre de projectes concedits per any de convocatòria i municipis participants (1)

Any Convocatòria	Nombre Projectes	Nombre Municipis
2004	13	12
2005	17	17
2006	17	16
2007	24	23
2008	22	21
2009	26	26
2010	29	28

Font: Generalitat de Catalunya. Departament de Territori i Sostenibilitat.

A Barcelona, a finals de 2006 es va aprovar el projecte "La Barcelona dels barris" al Consell Plenari de l'Ajuntament de Barcelona, que establia una nova ordenació territorial de la ciutat de Barcelona amb la distribució de la ciutat en 73 barris. Dotze dels barris de la nova ordenació territorial de Barcelona ciutat van ser prioritzats i seleccionats per participar a la Llei de Barris (Taula 2).

Taula 2. Barris de Barcelona finançats per la Llei de Barris (1)

Any	Barri	Districte
2004	Sant Pere, Santa Caterina i la Ribera	Ciutat Vella
2004	Roquetes	Nou Barris
2005	Poble Sec	Sants-Montjuïc
2006	Torre Baró-Ciutat Meridiana	Nou Barris
2006	Trinitat Vella	Sant Andreu
2007	El Coll	Gràcia
2007	La Bordeta	Sants-Montjuïc
2008	La Barceloneta	Ciutat Vella
2008	Maresme-Besòs	Sant Martí
2009	Bon Pastor	Sant Andreu
2010	Raval Sud (barri del Raval)	Ciutat Vella
2010	La Vinya, Can Clos i Plus Ultra (barri de La Marina de Port)	Sants-Montjuïc

Font: Generalitat de Catalunya. Departament de Política Territorial i Obres Públiques.

L'any 2015, el nou govern municipal de Barcelona va donar un impuls important a Barcelona Salut als Barris, prioritzant l'acció comunitària i l'actuació per a la reducció de les desigualtats socials en salut, prioritzant barris nous i incrementant els recursos destinats a aquesta línia d'actuació.

Barcelona Salut als Barris es basa en el marc conceptual de determinants de la salut i les desigualtats en salut en àrees urbanes² (Figura 1), que contempla, primerament, la governança entesa com tots els àmbits de govern d'una ciutat. Seguidament, l'entorn físic (natural i construït) i l'entorn social i econòmic, que afecten les condicions de vida i treball de la població i que inclouen elements de la realitat urbana en mans de l'administració local. A continuació, els entorns més propers, on les persones conviuen, com són el barri, l'escola o el lloc de treball. Finalment, cal considerar els eixos de desigualtat, donat que tots els factors anteriors canvien en funció de l'edat, el sexe, la classe social o el país d'origen.

Figura 1. Model dels determinants de desigualtats en salut en àrees urbanes

Font: Borrell et al. JECH 2013

El programa Barcelona Salut als Barris es desenvolupa en cinc fases, que s'expliquen a continuació:

Fase 1. Cerca d'aliances i col·laboracions amb els agents del territori.

Aquesta fase té com objectius (1) identificar els agents que poden influir en el disseny d'estratègies i la seva implementació i (2) constituir un grup motor comunitari en salut al barri. En primer lloc s'estableixen acords polítics entre les institucions que treballen al barri (Districte, Consorci Sanitari de Barcelona i Agència de Salut Pública de Barcelona). Seguidament, es constitueix un grup motor amb agents del barri, inclosos els professionals dels Centre d'Atenció Primària, Serveis Socials, Pla de Desenvolupament Comunitari (si n'hi ha al barri), representants d'entitats i Associacions de Veïns i Veïnes, entre d'altres.

Fase 2. Valoració de les necessitats en salut i dels actius per a la salut

La valoració de les necessitats en salut es duu a terme a partir de la generació d'indicadors de salut i els seus determinants obtinguts de l'anàlisi de dades de registres poblacionals, i de l'anàlisi de les percepcions sobre la salut al barri i els seus determinants que s'obtenen d'un seguit d'entrevistes i grups de discussió realitzats a veïns i veïnes del barri i a professionals i entitats que treballen al barri. També es fa un inventari dels actius o recursos per a la salut disponibles al barri i de les intervencions que ja s'estan duent a terme per als problemes que s'han prioritzat.

Un cop s'han identificat els principals problemes de salut del barri, es fa una jornada de priorització amb els veïns i veïnes en què es decideix quins dels problemes identificats són els més rellevants i els més factibles d'abordar des de l'acció comunitària.

Fase 3. Planificació i implementació d'intervencions

En aquesta fase es porta a terme una revisió de la literatura científica per tal d'identificar quines intervencions s'han demostrat efectives en l'abordatge dels problemes que han estat prioritzats a la segona fase del programa.

Un cop identificades les intervencions efectives, i tenint en compte els recursos ja existents al barri, el grup motor prioritzarà les intervencions que formaran part del pla d'actuació del barri (tant reforçant intervencions ja existents o bé dissenyant-ne noves).

Fase 4. Seguiment i avaluació

El pla d'actuació requereix de seguiment i avaluació de les intervencions implementades al barri per tal d'anar introduint millores.

Fase 5. Manteniment

Com els objectius de millora de la salut requereixen actuacions persistents, el Programa Salut als Barris s'implanta amb l'objectiu de permanència en el barri durant un període llarg.

Metodologia

Centrant-nos en la fase 2 del desenvolupament del programa Barcelona Salut als Barris (valoració de les necessitats de salut), en aquest informe es presenten els resultats de les anàlisis d'indicadors de registres poblacionals, així com de la percepció de les persones que viuen i/o treballen al barri, respecte a la salut i dels seus determinants als barris de La Marina del Prat Vermell i La Marina del Port.

1. ELS INDICADORS DE SALUT I ELS SEUS DETERMINANTS

A partir dels registres disponibles s'elaboren una sèrie d'indicadors sobre els factors que determinen la salut i l'estat de salut de la població dels barris de La Marina del Prat Vermell i La Marina del Port.

Els indicadors que es mostren en aquest informe s'han calculat pels barris de La Marina del Prat Vermell i de La Marina del Port, pel districte de Sants-Montjuïc i pel conjunt de Barcelona ciutat i, sempre que les dades ho han permès, es mostren per separat per homes i dones. Els resultats es presenten en forma de taules i figures, amb una breu descripció narrativa. Donat que alguns registres no disposen de la informació necessària per donar dades a nivell de barri, alguns indicadors només es presenten a nivell de districte i Barcelona ciutat.

A la Taula 3 es resumeixen les fonts d'informació utilitzades i l'any disponible pels indicadors calculats. Per determinades fonts d'informació pot existir cert decalatge de temps respecte l'any en curs. Això és degut a que la informació no es recull anualment o a que la informació no està disponible fins passat cert període de temps, la qual cosa es fa especialment evident en el cas del registre de mortalitat.

Per la majoria dels càlculs d'indicadors s'utilitza el Sistema d'Informació SISalut de l'Agència de Salut Pública de Barcelona (ASPB), que permet obtenir indicadors vàlids per a la vigilància de la salut pública de la ciutat a partir de les fonts d'informació sistemàtiques i de la definició d'indicadors. La major part

d'indicadors estan disponibles online a internet a l'Informe de barris (www.aspb.cat/infobarris).

Taula 3. Fonts d'informació dels indicadors analitzats

Indicadors	Font d'informació	Any
Eixos de desigualtat		
Edat i sexe	Padró Municipal d'Habitants de Barcelona	2015
Procedència	Padró Municipal d'Habitants de Barcelona	2015
Convivència	Padró Municipal d'Habitants de Barcelona	2015
Determinants de Salut		
Context socioeconòmic	Padró Municipal d'Habitants de Barcelona	2015
	Barcelona Economia. Gabinet Tècnic de Programació	2014
	Registres de l'Institut Municipal de Serveis Socials	2013-2014
	Memòria de l' Equip de Detecció dels Serveis d'Inserció Social (SIS)	2014
	Memòria del Consorci de l'Habitatge de Barcelona	2014
	Atur registrat a les Oficines del Treball de la Generalitat. Departament d'Empresa i Ocupació	2014
	Registres del Consorci d'Educació de Barcelona	2014
	Enquesta de Salut de Barcelona	2011
	Enquesta de Victimització de Barcelona	2014
	CMBD-AH/SM. Consorci Sanitari de Barcelona	2014
Context físic	Dirección General del Catastro. Ministerio de Economía y Hacienda	2014
	Enquesta de Salut de Catalunya per Barcelona	2011-2014
La salut i conductes relacionades amb la salut		
Consum de tabac, sobrepès i obesitat i exercici físic	Enquesta de Salut de Catalunya per Barcelona	2011-2014
Consum de Drogues	Sistema d'Informació de Drogodependències de Barcelona	2014
Salut sexual i reproductiva	Registres de Natalitat i d'Interrupcions Voluntàries de l'Embaràs	2010-2014
Estat de salut percebut, trastorns crònics i salut mental	Enquesta de Salut de Catalunya per Barcelona	2011-2014
Lesions de tràfic	Registre d'Accidents i Víctimes de la Guardia Urbana de Barcelona	2015
Malalties de declaració obligatòria	Registre de Malalties de Declaració Obligatòria	2010-2014
Mortalitat	Registre de Mortalitat	2010-2014

2. L'OPINIÓ DE LES PERSONES QUE VIUEN O TREBALLEN AL BARRI SOBRE LA SALUT I ELS SEUS DETERMINANTS

S'ha utilitzat una metodologia qualitativa per conèixer la percepció que tenen les persones que viuen i/o treballen al barri sobre la salut i els seus determinants. El coneixement i l'experiència que aporten els agents vinculats al territori (professionals, representants d'entitats i ciutadans i ciutadanes) és molt útil per a la identificació i prioritització de problemes de salut, així com per buscar estratègies adequades que donin resposta a les necessitats detectades³⁻⁶.

Els objectius del diagnòstic qualitatiu són:

1. Identificar els actius relacionats amb els determinants de la salut.
2. Identificar els determinants de la salut i les necessitats en salut.
3. Identificar col·lectius en situació de vulnerabilitat.
4. Explorar possibles vies per millorar la salut.
5. Comprendre la realitat del barri com una totalitat, de forma integral.

Els objectius esmentats s'assoleixen mitjançant entrevistes individuals semiestructurades a informants clau del barri, tant professionals (serveis socials, atenció primària, educació, altres perfils tècnics municipals...) com representants de la ciutadania (associacions, entitats...); i amb grups de discussió amb col·lectius de població del barri. Les persones clau a entrevistar i les que participaren en els grups de discussió van ser identificades pel grup de treball constituït per agents de l'ASPB i de la Taula de Salut del barri.

Es van realitzar 23 entrevistes als següents informants clau:

1. Tècnica de Barri de La Marina del Port.
2. Tècnica de Barri de La Marina del Prat Vermell.
3. Treballadora Social del CAP Dr. Carles Ribas.
4. Director i Treballadora Social del CAP La Marina.
5. Cap del Dept. de Salut Mental de l'Hospital Fundació Sant Pere Claver.
6. Coordinadora del Centre de Salut Mental Infanto-Juvenil (CSMIJ) de l'Hospital Fundació Sant Pere Claver.
7. Treballadores Socials (2) de l'Equip d'Assessorament i Orientació Psicopedagògica (EAP) del Districte de Sants-Montjuïc.
8. Directora de Serveis Socials, Coordinadora dels Equips d'Atenció a la Infància i l'Adolescència (EAIA) del Districte de Sants-Montjuïc i 2 Educadors A Partir del Carrer (APC) del centre de Serveis Socials de La Marina (entrevista grupal).
9. Coordinadora tècnica de la Fundació Mans a les Mans.

10. Tècniques (2) del Dispositiu d'Inserció Laboral del Programa Treball als Barris (Barcelona Activa) (entrevista grupal).
11. Tècnic de Relació amb la Comunitat dels Mossos d'Esquadra.
12. Tècnica de l'Equip Tècnic Comunitari de La Marina
13. Tècnica de la Taula d'Infància, Adolescència i Famílies (TIAF) de la Marina
14. Dinamitzador de la Taula d'Esports del barri.
15. Representant de la Secció Salut de la Coordinadora d'Associacions de Veïns i Comerciants de La Marina
16. Gerenta de la Unió d'Entitats de La Marina
17. President de la Unió d'Entitats de La Marina.
18. Dinamitzadora del grup Dones en Acció.
19. Representats de la Junta de l'Ateneu Popular L'Engranatge (entrevista grupal).
20. Dinamitzadora del Projecte Imagina't.
21. Cap Tècnic de l'Espai Musical La Bàscula.
22. Vicari de la Parròquia de Sant Bartomeu.
23. Directora de la Biblioteca Francisco Candel.

També es van realitzar tres entrevistes/reunions conjuntes amb Pla de Barris:

1. Tècnica de Districte d'Educació.
2. Tècnica de Districte de Gent Gran i Dinamitzadors dels dos Casals de gent gran (La Capa, St. Cristòfol).
3. Tècniques Comunitàries del barri (TIAF i Espai Comunitari de La Marina).

Els grups de discussió realitzats estaven formats pels següents grups de persones del barri:

1. Homes grans (73-80 anys).
2. Població adulta (grup mixt d'homes i dones residents a La Marina del Prat Vermell de 46 a 70 anys).
3. Joves (grup mixt de nois i noies de 16 a 21 anys).

Finalment, per tal d'establir un primer llistat de les necessitats en salut del barri, es van portar a terme tres grups nominals:

1. Professionals del CAP La Marina.
2. Professionals del CAP Dr. Carles Ribas.
3. Professionals d'Educació i Serveis Socials del barri.

Les entrevistes es van realitzar entre novembre i desembre de 2016 i els grups de discussió i els grups nominals al gener de 2017.

Els Barris

La Marina del Prat Vermell i La Marina del Port són dos dels vuit barris que integren el districte de Sants-Montjuïc. Amb una superfície de 2.090 hectàrees, aquest districte és el més extens de Barcelona, i representa gairebé la cinquena part del terme municipal. El districte inclou les àrees del Parc de Montjuïc i de la Zona Franca-Port (Figura 2 i Figura 3).

Figura 2. Mapa dels Districtes de Barcelona

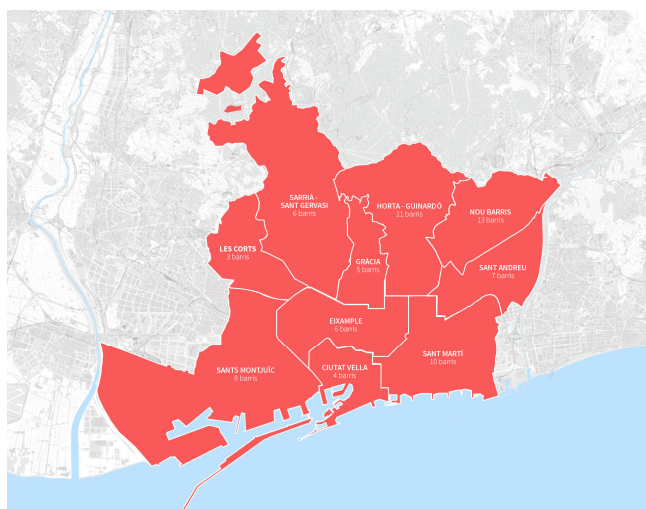

Figura 3. Mapa del Districte de Sants-Montjuïc

El territori organitzat entorn de l'actual passeig de la Zona Franca havia estat un espai predominantment agrícola amb petits barris pesquers costaners, que rebia la denominació de La Marina de Sants. L'activitat industrial s'hi iniciava a finals del segle XVIII amb les primeres fàbriques d'indianes. Posteriorment, la prohibició a la ciutat de Barcelona l'any 1846 d'instal·lar fàbriques a l'interior de la ciutat, va afavorir que aquestes s'implantessin en terrenys perifèrics com els de La Marina. El Prat Vermell era el nom que rebien els camps del sector baix de la Marina de Sants on, durant anys, hi hagué instal·lada una fàbrica d'indianes. Se l'anomenava així perquè, una vegada tenyides les robes, es posaven a assecar sobre la terra en grans extensions de terreny, que adquirien un color rogenc.

El creixement industrial es produí de forma paral·lela a un desenvolupament urbanístic que comportà el naixement de nous barris. El passeig de la Zona Franca és avui la via principal del barri que relliga tot un mosaic de barriades, la majoria d'elles molt petites, nascudes en diferents èpoques i circumstàncies.

Amb la crisi industrial dels anys 80 va començar un procés de tancament i trasllat de centres de producció industrial que es va reflectir també en el context social amb la pèrdua de població. A aquest fenomen demogràfic cal afegir els problemes d'edificació que van anar sorgint en els diferents barris (Can Clos, habitatges de la SEAT, el Polvorí), o degut al pas dels anys (Plus Ultra i Port) on s'hagueren de tancar cases a causa de la seva degradació. Els projectes de remodelació d'habitatges i de relligament de les diferents barriades al voltant del passeig de la Zona Franca han contribuït a que el caràcter industrial del barri donés pas a una nova fesomia urbana residencial i comercial⁷.

Resultats

1. EIXOS DE DESIGUALTAT

Edat i Sexe

Segons el Padró Municipal d'habitants de Barcelona de l'any 2015, La Marina del Prat Vermell té un total de 1.137 habitants i La Marina del Port 30.374, representant el 0,6% i el 16,8% de la població de Sants-Montjuïc, i el 0,07% i el 1,9% de la població de Barcelona, respectivament. La densitat neta de població del barri de La Marina del Prat Vermell és la més baixa dels barris de Barcelona (31 hab./Ha.). Pel que fa a La Marina del Port, la densitat de població és de 773 hab./Ha., més alta que la del districte i que la de Barcelona (Taula 4).

Taula 4. Distribució de la població segons sexe. Marina del Prat Vermell, Marina del Port, Sants-Montjuïc i Barcelona, any 2015.

	Marina del Prat Vermell	Marina del Port	Sants-Montjuïc	Barcelona
Població Total (N)	1.137	30.374	181.299	1.609.468
Homes [n (%)]	574 (50,5)	14.657 (48,2)	86.846 (47,9)	762.517 (47,4)
Dones [n (%)]	563 (49,5)	15.717 (51,8)	94.453 (52,1)	846.951 (52,6)
Densitat de Població (Hab/Ha.)	31	773	724	619

Font: Padró Municipal d'Habitants de Barcelona. Ajuntament de Barcelona.

La Marina del Prat Vermell és el segon barri amb menys població de Barcelona, darrere de La Clota. Malgrat això té una distribució de població molt semblant a la del conjunt de Barcelona, que comparteix amb La Marina del Port i amb la resta del districte de Sants-Montjuïc (Taula 5).

Taula 5. Distribució de la població segons edat i sexe. Marina del Prat Vermell, Marina del Port, Sants-Montjuïc i Barcelona, any 2015.

	Marina del Prat Vermell	Marina del Port	Sants-Montjuïc	Barcelona
	n (%)	n (%)	n (%)	n (%)
Homes				
0 - 14 anys	72 (12,5)	2.200 (15,0)	10.934 (12,6)	104.099 (13,7)
15 - 24 anys	103 (17,9)	2.451 (16,7)	14.318 (16,5)	122.202 (16,0)
25 - 39 anys	142 (24,7)	3.433 (23,4)	23.818 (27,4)	199.822 (26,2)
40 – 64 anys	163 (28,4)	4.054 (27,7)	22.934 (26,4)	197.778 (25,9)
65 - 74 anys	41 (7,1)	1.250 (8,5)	7.657 (8,8)	71.543 (9,4)
>= 75 anys	53 (9,2)	1.269 (8,7)	7.185 (8,3)	67.073 (8,8)
Total	574 (100,0)	14.657 (100,0)	86.846 (100,0)	762.517 (100,0)
Dones				
0 - 14 anys	68 (12,1)	2.068 (13,2)	10.286 (10,9)	98.620 (11,6)
15 - 24 anys	95 (16,9)	2.344 (14,9)	13.862 (14,7)	122.142 (14,4)
25 - 39 anys	105 (18,6)	3.420 (21,8)	22.904 (24,2)	195.724 (23,1)
40 – 64 anys	161 (28,6)	4.410 (28,1)	25.505 (27,0)	220.895 (26,1)
65 - 74 anys	46 (8,2)	1.517 (9,7)	9.505 (10,1)	90.972 (10,7)
>= 75 anys	88 (15,6)	1.958 (12,5)	12.391 (13,1)	118.598 (14,0)
Total	563 (100,0)	15.717 (100,0)	94.453 (100,0)	846.951 (100,0)

Font: Padró Municipal d'Habitants de Barcelona. Ajuntament de Barcelona.

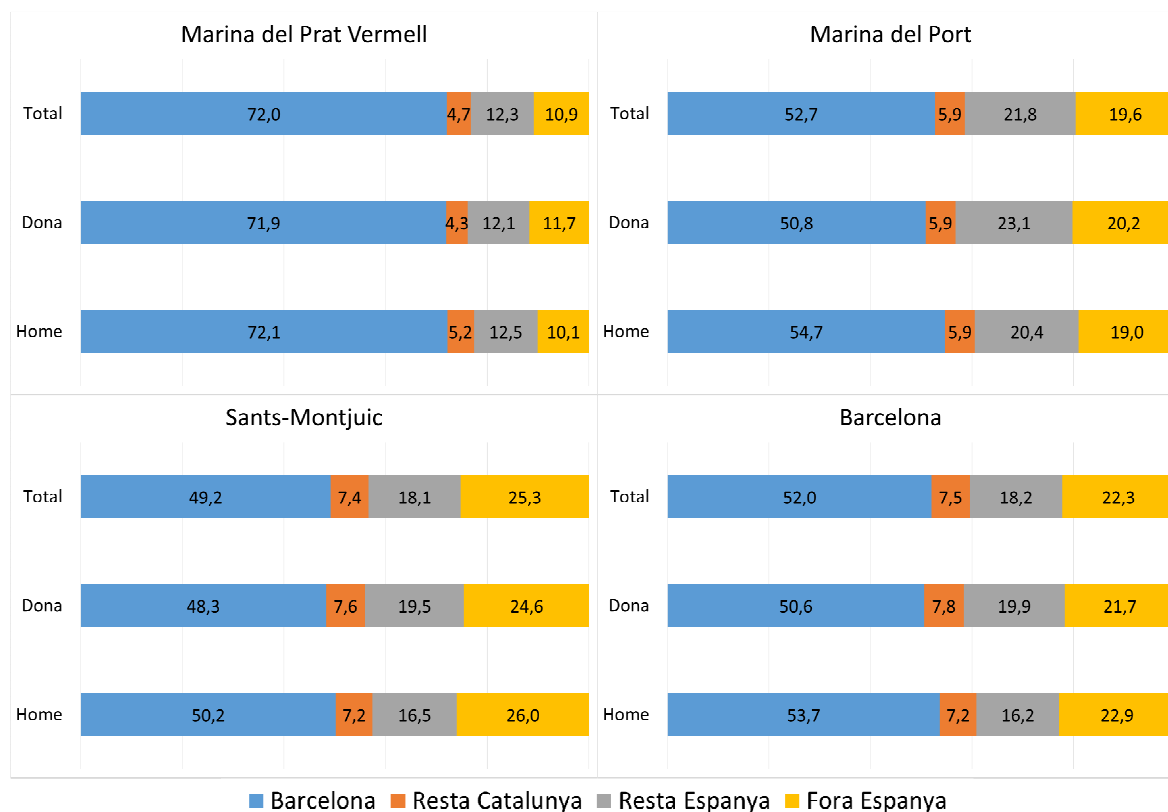
Procedència

D'altra banda, la proporció de població estrangera resident a La Marina del Prat Vermell és baixa (10,9%), mentre que a La Marina del Port, tot i ser més alta (19,6%), també és inferior a la del districte i a la de Barcelona (25,3% i 22,3%, respectivament) (Figura 4). Aquesta població estrangera es concentra en el grup d'edat de 20 a 44 anys (Figura 5). L'origen de les persones nascudes fora d'Espanya que viuen a La Marina és majoritàriament els països de Centre i Sud-Amèrica, seguit de països d'Àsia (Taula 23 de l'Annex).

Malgrat que algunes de les persones entrevistades parlen d'un augment de la població immigrada al barri, també es té la percepció de que hi ha menys persones immigrades residents al barri que en altres zones de Barcelona. En aquest sentit, s'addueix que les deficiències en el transport han influït en què hi

hagi menys gent immigrada al barri, doncs aquestes persones tendeixen a instal·lar-se en zones millor comunicades.

Figura 4. Percentatge de persones segons lloc de naixement i sexe. Marina del Prat Vermell, Marina del Port, Sants-Montjuïc i Barcelona, any 2015.

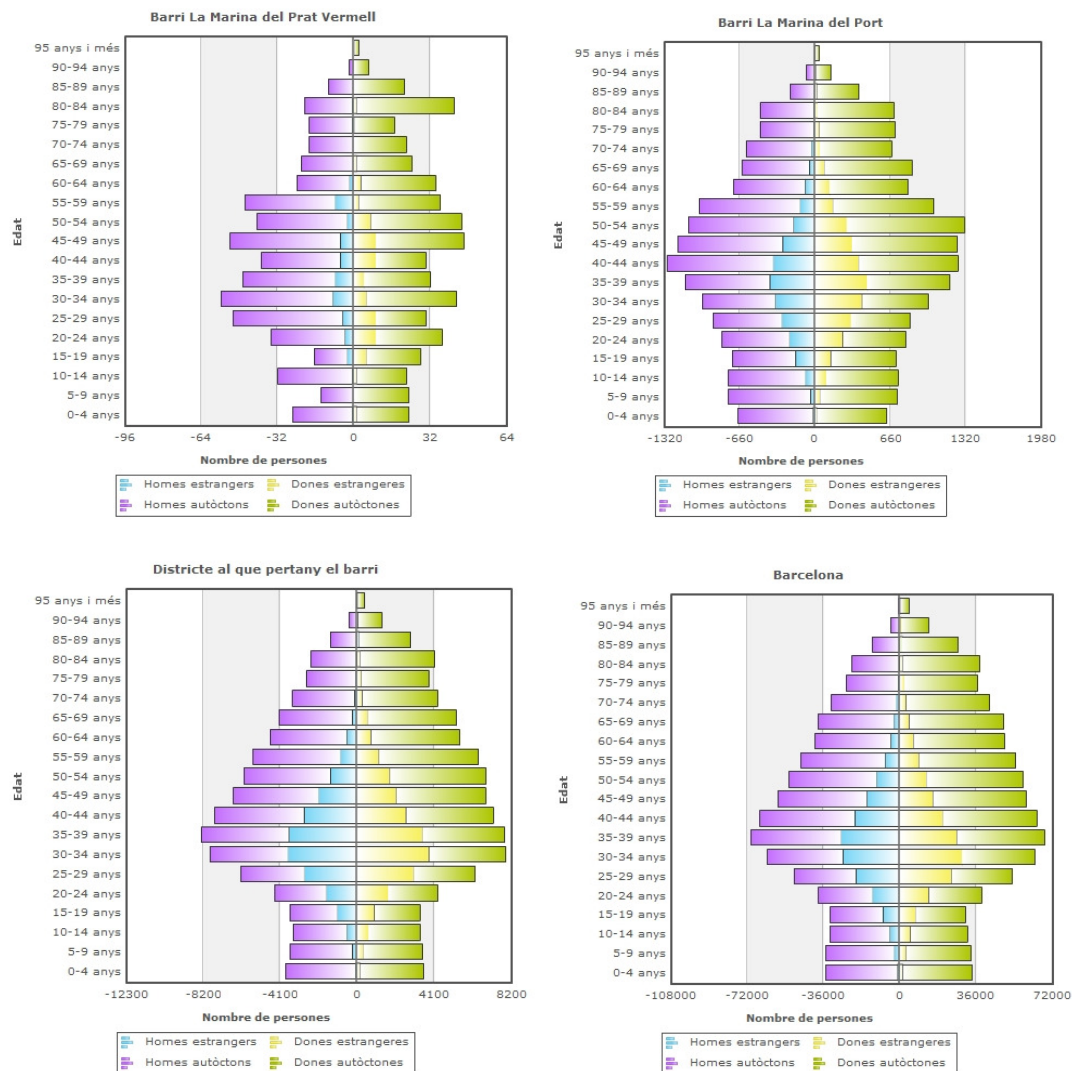
Font: Padró Municipal d'Habitants de Barcelona. Ajuntament de Barcelona.

S'identifiquen algunes zones on es concentra més població immigrada, com la zona de les Estrelles Altes, i es comenta que no hi ha molta integració amb la resta del barri. La manca de coneixement de l'idioma incrementaria l'aïllament d'algun col·lectiu (magrebins i xinesos).

Es destaca la manca de xarxa social entre les persones immigrades que viuen al barri i des de les entitats es reconeix que potser no s'ha fet l'esforç suficient per apropar-se a elles:

“El problema de les persones immigrades és que són molt invisibles. Nosaltres ho hem fet molt malament per un costat no apropant-nos, i ells perquè viuen també en cercles tancats, que és lògic, que jo ho puc entendre, però crec que no hi ha hagut aquesta barreja... Ningú ha creat cap entitat d'emigrants com ha passat a altres llocs... la gent no s'adreça a veure què hi ha... i això els fa més vulnerables, això està clar.”

Figura 5. Distribució de la població segons grups d'edat i procedència. Marina del Prat Vermell, Marina del Port, Sants-Montjuïc i Barcelona, any 2015.

Font: Padró Municipal d'Habitants de Barcelona. Ajuntament de Barcelona.

En aquest col·lectiu també destaca la problemàtica específica d'infants i adolescents. Per una banda, es parla d'infants en situació de reagrupament que han estat molts anys allunyats de la mare i que poden presentar una sèrie de problemes psicològics. Per altra banda, es comenta la decepció que suposa per aquests joves immigrants la realitat que viuen aquí en comparació a les expectatives que tenien.

Aquesta realitat inclou la convivència en una llar amb altres persones, sense espais privats ni condicions per establir rutines beneficioses per la seva salut, com el necessari descans nocturn. També es descriu el conflicte respecte a les

pròpies expectatives de futur i el model que representa la situació de les seves famílies:

“Los chicos dominicanos que han nacido aquí pero que su punto de vista de futuro no tiene nada que ver con el de sus padres que son gente muy trabajadora, pero ellos ven el trabajar como una pérdida de tiempo porque no ven que progresen (...). Ven a sus padres trabajar muchas horas al día, explotados y ellos no quieren esto (...). Te hablan de gente mediática del mundo de la televisión que no son ejemplo. Messi o Cristiano Ronaldo, la vida de lujo. Y sueñan con esa vida, y se les está frustrando de pequeños.”

Persones grans

La proporció d'homes de 75 anys o més que viuen sols a La Marina del Prat Vermell (18,9%) és lleugerament més alta que a La Marina del Port (17,8%), similar al districte (18,1%) i superior a Barcelona (16,7%). Per altra banda, la proporció de dones de 75 anys o més que viuen soles a La Marina del Prat Vermell (38,6%) és similar a la de La Marina del Port, i ambdues més baixes que a Sants-Montjuïc (40,3%) i que al conjunt Barcelona (39,4%) (Taula 6). De tota manera, cal tenir en compte el baix número de persones comptabilitzades a la Marina del Prat Vermell (Taula 6).

Taula 6. Persones grans que viuen soles. Marina del Prat Vermell, Marina del Port, Sants-Montjuïc i Barcelona, any 2014.

	Marina del Prat Vermell		Marina del Port		Sants-Montjuïc		Barcelona	
	n	%	n	%	n	%	n	%
Homes								
75-84 anys	5	12,5	151	15,6	814	15,7	7.042	14,6
≥85 anys	5	38,5	74	24,4	483	24,3	4.178	22,3
Total	10	18,9	225	17,7	1.297	18,1	11.220	16,7
Dones								
75-84 anys	17	28,8	478	34,2	2.918	36,9	27.130	36,6
≥85 anys	17	58,6	269	47,9	2.070	46,3	19.634	44,2
Total	34	38,6	747	38,2	4.988	40,3	46.734	39,4

Font: Padró Municipal d'Habitants de Barcelona. Ajuntament de Barcelona.

Existeix la percepció de que hi ha algunes barriades on la població està més envellida (Can Clos, el Polvorí o Plus Ultra, entre d'altres), i podria ser que en aquestes zones es concentri més problemàtica entre la gent gran. De la gent

gran es comenta, a nivell general, que és una població amb rendes baixes i que una part important viuria de prestacions socials.

Per altra banda, tot i que la solitud de la gent gran es percep com un problema per algunes de les persones entrevistades, també hi ha qui considera que, donades les característiques del barri, molt obert al carrer i amb fortes xarxes familiars, aquests problemes siguin menors que en altres barris:

“A nivell social és un barri que la gent es relaciona molt, viu molt al carrer i per lo tant jo crec que això que es dóna en altres barris que la gent se sent molt sola i que viu a casa seva i no pot sortir, jo crec que es dóna menys que a altres barris.”

“No es que estén desatendidos, pero no están atendidos suficientemente emocionalmente (...). No les tienen los hijos abandonados pero esperarían más familiaridad, más contar con ellos.”

“ Pero hay gente mayor que está más sola que la una (...) gente que vive sola y está muy mal”

S'esmenta als homes grans com a més vulnerables a la solitud que les dones per la seva manca de xarxa i recursos per sortir de casa, i es troba a faltar un servei de voluntariat per acompanyar a la gent gran en les seves sortides al metge o per portar-los la compra a casa, per exemple.

Algunes de les persones entrevistades s'han referit al paper de la gent gran en el suport de la família, no només contribuint amb les seves pensions a l'economia familiar, sinó també tenint cura dels néts. També s'esmenten casos d'abús o maltractament a persones grans, en especial soferts per dones grans, per part de fills o filles:

“Jo tinc la sensació que no acaben de viure la seva vellesa d'una manera tranquil·la, que continuen en alguns casos la seva família depenent de la seva paga i, en molts casos ajudant amb els néts. Els van a buscar al cole, els donen de berenar, d'esmorzar, de dinar, del que sigui... els tenen fins les tantes quan els pares arriben, saps?”

“Hi ha un sector de població que viuen de les pensions dels pares i, a més a més, hi ha situacions dures, intenses: vaig a buscar l'àvia per treure-li la pensió i després la deixo abandonada.”

“Són els cuidadors dels infants, assumeixen el rol de pares i molt d'ells amb pensions baixes són els que tenen que pagar les despeses familiars a causa de l'atur del seu fill. Ens trobem amb pares adolescents i avis cuidadors que fan de tutors dels nets.”

“También se dan situaciones de abuso de los hijos hacia las madres.”

El grup de persones grans entrevistades troba especialment difícil l'accessibilitat als serveis que necessiten que estan fora del barri per la manca d'un transport adequat, i també es destaquen problemes de mobilitat per les barreres arquitectòniques del barri, com ara voreres estretes o escales.

Dones

Es destaca que entre els joves es repeteixen esquemes de relacions de parella d'amor romàntic i de rols tradicionals de gènere:

“...noies hipersexualitzades que busquen el reconeixement a partir del físic o a partir de la relació, noies que mitifiquen la seva amiga de 15 anys perquè s'ha quedat embarassada.”

Aquesta situació també es reflexa en una invisibilitat de les noies en les activitats que s'organitzen. Per exemple, en un programa de formació laboral que desenvolupa una entitat per joves que han abandonat l'educació secundària, es destaca la reiterada absència de noies al programa. Alhora, una de les noies joves entrevistades es queixa de la dificultat per poder practicar esports d'equip al barri per la manca d'equips femenins.

Tot i que es detecta l'existència de maltractaments envers les dones, i fins i tot que aquests poden haver augmentat, es comenta que és un tema que sovint queda encobert. Es manifesta que moltes dones no denuncien els abusos i acaben normalitzant la situació. Es creu que hi ha la necessitat de crear consciència, donar visibilitat al problema de la violència masclista i d'establir una xarxa de suport per a les dones que el pateixen:

“...yo creo que hay más de lo que captamos, de lo que aflora (...). Ha habido algún caso que te cuentan por casualidad y que dices... bueno... Pero claro, porque ¿cuántos de esos puede haber o semejantes y no te llegan? Yo tengo la percepción de que todo esto se vive un poco oculto, el maltrato.”

Un altre problema que es considera que afecta les dones és la sobrecàrrega de treball. A les tasques de la llar i la cura de la família s'hi suma el treball fora de casa, sovint en feines precàries dins l'economia submergida, fent hores netejant cases o cuidant gent gran. S'esmenten casos en què l'home és a l'atur i la dona és l'única que treballa. El manteniment de la responsabilitat de la família i el baix nivell educatiu limita les possibilitats de cerca de feines més estables.

Es remarca la manca d'apoderament de les dones que han tingut sempre el rol de cuidadora, que no es permeten fer res per elles mateixes i que necessiten d'una figura masculina que les autoritzi.

“Aquí tradicionalment les dones han treballat a la neteja de cases, en el mercat negre, sense contractes i continuen fent-ho. I moltes són el pilar en el què se sosté la família, amb lo que suposa de dobles jornades, de treball a casa i fora de casa, de estar patint pels fills, de com s'ho munten per anar-los a recollir (...). Crec que la pobresa està molt feminitzada.”

“La mayoría de ellas están solas, son pobres, viven una situación económica muy precaria y tienen problemas de salud mental, sobre todo depresión”

Cal destacar el treball de la Taula de Dones de la Marina per donar visibilitat i abordar les problemàtiques aquí esmentades.

2. ELS DETERMINANTS DE LA SALUT

CONTEXT SOCIOECONÒMIC

Condicions econòmiques

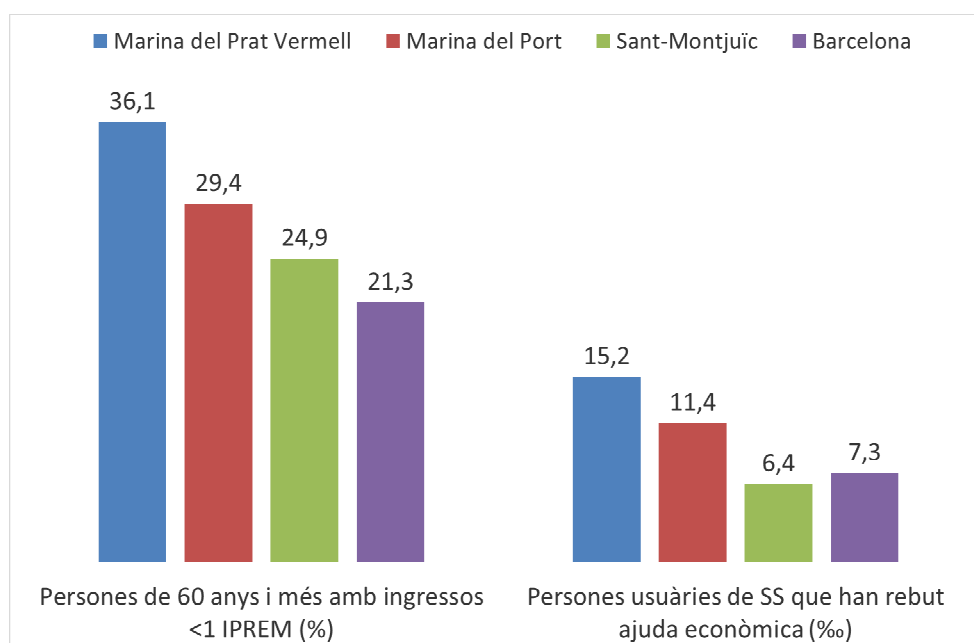
Les dues Marines presenten pitjors indicadors que el conjunt del districte i que Barcelona, però La Marina del Prat Vermell és la que presenta els pitjors indicadors de les dues. Així, l'índex de Renda Familiar Disponible de la Marina del Prat Vermell (39,4) és molt inferior al de La Marina del Port (72,0) i al del districte de Sants-Montjuïc (75,3). Altres indicadors que també mostren aquesta situació socioeconòmica més desfavorida de La Marina del Prat Vermell són la proporció de persones de 60 anys o més amb ingressos per sota d'1 IPREM (lindar d'ingressos per rebre diferents tipus d'ajuts) (36,1%) o la proporció de persones usuàries de Serveis Socials que reben ajuts econòmics (15,2%), superior a la de La Marina del Port i més del doble que la del districte i que la de Barcelona. La proporció de persones amb plaça fixa al Servei de Menjador Social a La Marina del Prat Vermell és molt superior a la de La Marina del Port, la del districte i la de Barcelona (Taula 7 i Figura 6).

Taula 7. Condicions econòmiques. Marina del Prat Vermell, Marina del Port, Sants-Montjuïc i Barcelona, any 2014.

	Marina del Prat Vermell		Marina del Port		Sants-Montjuïc		Barcelona	
	n	Índex % / ‰	n	Índex % / ‰	N	Índex % / ‰	n	Índex % / ‰
Índex de Renda Familiar Disponible	--	39,4	--	72,0	--	75,3	--	100,0
Persones beneficiàries de la Renda Mínima d'Inserció (n; ‰)	--	--	--	--	243	2,2	2.610	2,8
Nivell d'ingressos en persones de 60 anys i més (n; %)								
Persones amb ingressos <1 IPREM	100	36,1	2.195	29,4	11.603	24,9	92.531	21,3
Persones amb ingressos 1-2 IPREM	94	33,9	2.998	40,2	15.817	34,0	126.469	29,1
Persones de 65 anys i més beneficiàries de pensions de jubilació no contributives (n; ‰)	11	47,8	167	28,6	891	24,7	7.488	21,9
Persones usuàries de Serveis Socials que han rebut ajuts econòmics (n; ‰)	17	15,2	344	11,4	1.159	6,4	11.811	7,3
Alumnes de primària i secundària amb beca menjador (n; ‰)	--	--	--	--	148	10,9	1.829	14,2
Persones amb plaça fixa al Servei de Menjador Social (n; ‰)	15	13,4	83	2,7	507	2,8	3.254	2,0

IPREM: Indicador Públic de Renda d'Efectes Múltiples, índex de referència per determinar el líndar d'ingressos per a rebre diferents tipus d'ajudes. Fonts: Barcelona Economia. Gabinet Tècnic de Programació. Ajuntament de Barcelona; Institut Municipal de Serveis Socials.

Figura 6. Persones de 60 anys i més amb ingressos <1IPREM i persones usuàries de Serveis Socials que han rebut ajuts econòmics el darrer any per barri, districte i Barcelona, any 2014.

IPREM: Indicador Públic de Renda d'Efectes Múltiples, índex de referència per determinar el llindar d'ingressos per a rebre diferents tipus d'ajudes.
 Fonts: Barcelona Economia. Gabinet Tècnic de Programació. Ajuntament de Barcelona; Institut Municipal de Serveis Socials.

Pel que fa a l'accés a l'habitatge, al districte de Sants-Montjuïc 113 persones dormen al carrer, 13 en assentaments, i compta amb 6.047 persones o famílies inscrites al registre de sol·licitants d'habitatges de protecció oficial (HPO), representant un percentatge de població similar al conjunt de Barcelona (Taula 8).

Taula 8. Accés a l'habitatge. Sants-Montjuïc i Barcelona, any 2014.

	Sants-Montjuïc	Barcelona
	n (%)	n (%)
Persones sense llar		
Persones que dormen al carrer	113 (15,8)	715 (100)
Persones que viuen en assentaments	13 (3,1)	423 (100)
Habitatges adjudicats per a emergències socials	24 (12,1)	198 (100)
Persones o famílies inscrites al registre de sol·licitants d'HPO de Barcelona	6.047 (3,3)	54.290 (3,4)

HPO: Habitatge de Protecció Oficial.
 Fonts: Equip de Detecció dels Serveis d'Inserció Social (SIS); Memòria del Consorci de l'Habitatge de Barcelona.

A les entrevistes es comenta la difícil situació econòmica per a molta gent al barri i l'existència de bosses de pobresa. En concret, es parla de gent amb més de 50 anys que han treballat en feines manuals i que tenen prestacions o pensions de jubilació molt baixes. Però també de pares i mares joves amb pocs estudis i que es troben a l'atur o amb feines precàries, amb problemes d'habitatge i pobresa energètica. Situacions que provoquen tensions familiars:

“Trobar-te gent que venen amb roba que no és adequada per la temperatura que fa o que et comenten: hoy no traigo las bambas de deporte porque se las ha llevado mi hermana que también tenía deporte. Que penses, només tenen unes bambes a casa...”

“La meva percepció és que hi ha tensió familiar per una manca d'ingressos o precarietat laboral o a nivell de vivenda, que n'hi ha molta. Nanos que de cop i volta t'enteres que s'han quedat sense llum durant tres dies perquè no han pogut pagar la llum. I el nano t'ho explica d'una forma tant normal: no pude hacer los deberes porque como no tenía luz...”

També es parla de feminització de la pobresa, en concret de les dones adultes i grans que no han cotitzat o han cotitzat poc i que es troben sense pensió o amb pensions mínimes i algunes es troben soles i amb problemes de salut afegits.

Les persones entrevistades comenten un agreujament d'aquestes situacions de pobresa amb la crisi econòmica, fet que es nota en l'augment del número de persones usuàries dels bancs d'aliments:

“En relació a la salut és important perquè si tens un nivell econòmic que et permet, jo que sé, pagar-te un gimnàs, ja no dic més enllà, però si tu no pots... hi ha nens que tots sabem que mengen justet i tots sabem que a moltes famílies els hi costa arribar a final de mes.”

“Nosaltres detectem que hi ha famílies que realment tenen dificultats per arribar dignament a final de mes. I per mi dignament significa poder decidir com a família que un cop al mes vaig al cinema i això moltíssimes famílies d'aquest barri no ho poden fer. Ho sabem perquè tenim nanos que no han anat mai al cinema, i això et fa plantejar coses... La crisi ho ha accentuat, però jo crec que aquestes bosses de pobresa ja existien sempre i el que han fet és incrementar-se.”

Per altra banda, també hi ha algunes persones que parlen d'una dualitat del barri en termes econòmics i que hi ha grups de població treballadora que es mantenen malgrat la crisi. Aquesta dualitat també es pot identificar a La Marina del Port a nivell de zones:

“Hay mucha gente en el barrio que vive bien (...). Hay gente en el barrio que ha sido obrera, que vive con unos salarios dignos y que vive con cierta dignidad en todas las áreas, de la salud, de la vivienda, de la educación, del ocio (...). Ahora, eso no quita el tanto por ciento de gente con mucha precariedad, pero hay gente que vive bien en nuestro barrio.”

“Hi ha dues zones diferenciades: la banda dreta, prop de La Fira, la sala Pepita Casanellas, la Seat, la zona bona, i la banda esquerra, de muntanya, amb habitatge públic i amb pitjor nivell socioeconòmic.”

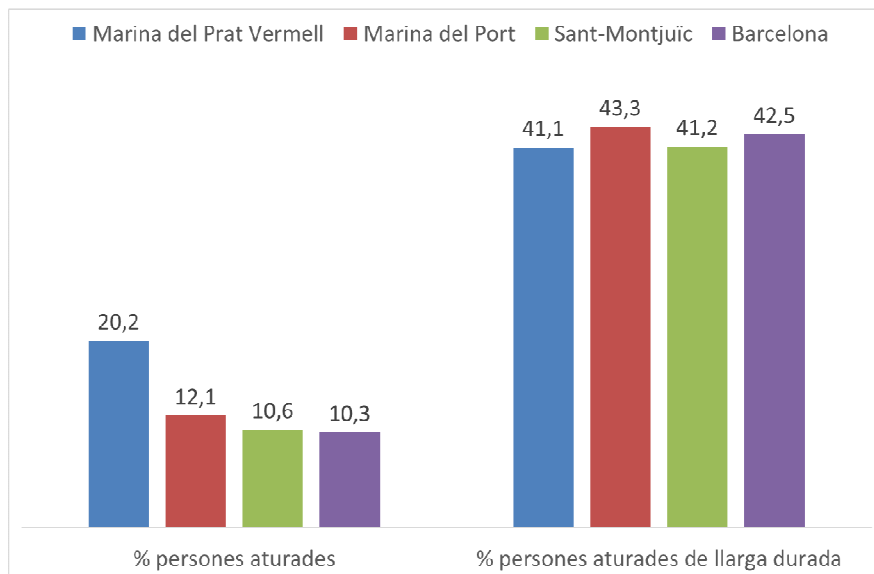
En les zones més aïllades i deprimides on es concentren els habitatges socials s'hi ha establert una certa cultura de viure dels ajuts públics. En aquest sentit, el retreu a l'Administració que no hagi establert altres mecanismes d'apoderament de la població, que *“en lloc de donar-los el peix, se'ls ensenyi a pescar”*:

“Hi ha determinats grups de població en aquest barri que no se'ls ha fomentat la política de l'esforç, i que han acabat creient que és l'Administració qui els ha de proveir de tot (...). Jo crec que en aquest barri s'ha ajudat perquè s'ha d'ajudar, perquè és un barri que ho necessita, però no se'ls ha demanat cap contrapartida. I això acaba generant la idea de que l'Administració m'ha de proveir de tot”

Ocupació

La proporció de persones aturades a La Marina del Prat Vermell (20,2%) és gairebé el doble que a La Marina del Port (12,1%), que al districte de Sants-Montjuïc (10,6%) i que al conjunt de Barcelona (10,3%). Per contra, la proporció de persones aturades de llarga durada és més elevat a La Marina del Port (Figura 7 i Taula 24 de l'Annex).

Figura 7. Percentatge de persones entre 16 i 64 anys aturades per barri, districte i Barcelona, Febrer 2014.

Nota: Estimació per barris a partir de dades facilitades per codis postals.
Font: Departament d'Empresa i Ocupació. Generalitat de Catalunya.

La majoria de les persones entrevistades identifica l'atur com el principal problema del barri. Des de Serveis Socials afirmen que atenen moltes persones que no estan inscrites a l'atur i que l'oficina de treball està situada fora del barri. Apart d'altres factors econòmics estructurals, com per exemple la crisi econòmica, aquesta manca d'ocupació es relaciona també amb les deficiències educatives de la població i tindria com a conseqüència dificultats econòmiques i pobresa. Es parla en concret de les dificultats que afronten algunes persones adultes que pateixen atur de llarga durada:

“Són persones amb molt poca xarxa social. Alguns fins i tot han patit desnonaments o es troben embargats i ara són atesos per serveis socials. Hi ha una part que està realment en risc d'exclusió social.”

S'esmenta que malgrat la presència d'empreses al barri, aquestes no generen ofertes de feina per la gent del barri. Les persones que busquen feina activament ho fan fora del barri i proven de superar la manca de transport fent xarxa per sortir fora. Per altra banda, quan es troba feina, en molts casos es tracta de feines precàries:

“És un barri on hi ha molta precarietat econòmica. És un barri de tradició humil, molt lligat a la indústria que hi havia aquí. Però en haver-hi la deslocalització de

les empreses, moltes de les quals no van fer vincle amb el barri i les indústries que donaven feina van marxar del barri, instaurant-se així l'atur.”

“Hay una precarización laboral de mucha de nuestra gente y eso lo notamos. Notamos que las familias viven... veo familias que sus hijos ahora trabajan, ahora no trabajan, gente de más edad que se queda sin trabajo, luego encuentran algo, luego no... esa precariedad laboral está afectando... en muchas familias hay... a la vez gente sin trabajo y gente con trabajos precarios. Entonces claro, eso en las áreas de la salud no solo física, sino social o psico-familiar, se nota.”

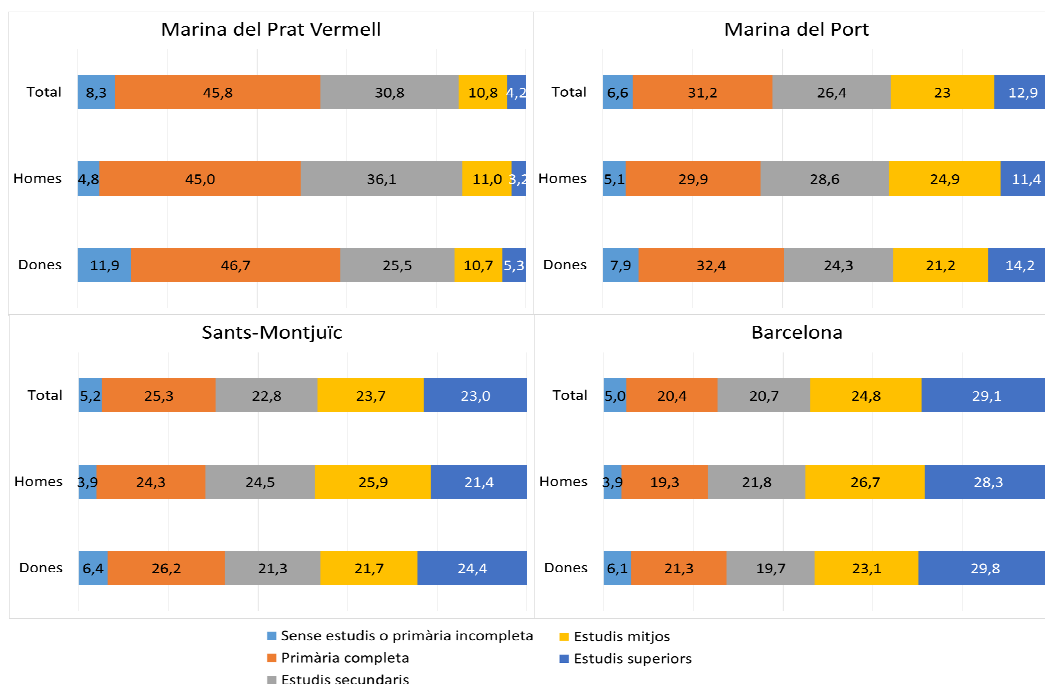
En aquest context d'atur, també s'ha esmentat l'existència d'activitat econòmica al voltant de la venda de drogues a petita escala i que ocuparia a un sector de la població del barri. Aquesta situació es veu com molt instaurada dins del barri i de difícil solució.

Educació

La població de més de 15 anys sense estudis o amb primària incompleta a La Marina del Prat Vermell representa el 8,3% i a La Marina del Port el 6.6%, mentre que al districte i a Barcelona està al voltant del 5%. Si considerem les persones que han assolit com a màxim l'educació primària, veiem que a La Marina del Prat Vermell aquestes representen el 54% i a La Marina del Port el 38%, superior al districte (30%) i a Barcelona (25%). Per contra, el percentatge de persones amb estudis superiors és molt inferior (4,2% a la Marina del Prat Vermell i 14,2% a La Marina del Port) comparat amb el districte (24,4%) o al conjunt Barcelona (29,8%), mantenint-se les diferències en ambdós sexes (Figura 8).

Per altra banda, l'índex d'absentisme, és a dir, els alumnes que han faltat a l'escola més d'un 25% de forma injustificada, al districte de Sants-Montjuïc és tres cops més alt que a Barcelona, mentre que la taxa de graduació a 4rt d'ESO és inferior (Figura 9 i Taula 25 de l'Annex).

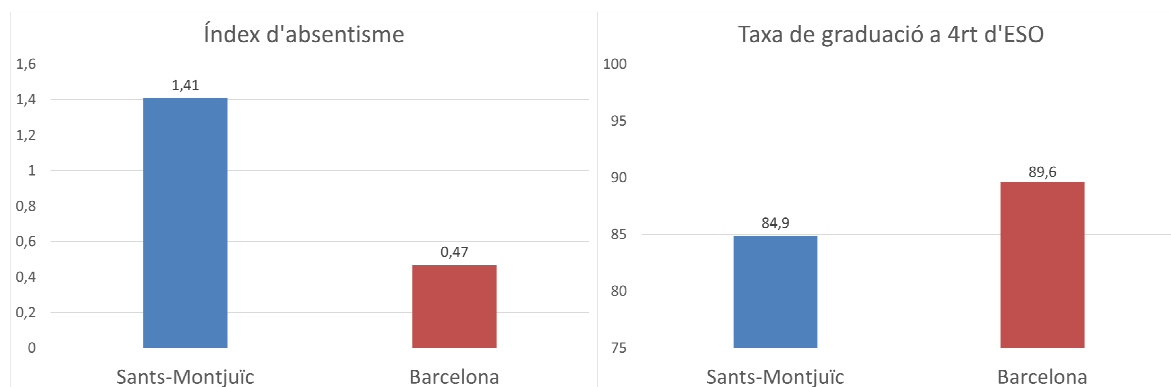
Figura 8. Percentatge de persones majors de 15 anys segons nivell d'estudis i sexe. Marina del Prat Vermell, Marina del Port, Sants-Montjuïc i Barcelona, any 2015.

Font: Padró Municipal d'Habitants de Barcelona. Ajuntament de Barcelona.

Sense estudis: analfabet, sense estudis; Estudis primaris: certificat escolaritat, bàsica, primaris, EGB; Estudis secundaris: graduat escolar, graduat estudis musicals, graduat en arts i oficis, batxillerat elemental; Estudis Mitjos: batxillerat superior/BUP/ COU/ FP II; Estudis universitaris: titulació universitària.

Figura 9. Índex d'absentisme i taxa de graduació a 4rt d'ESO. Sants-Montjuïc i Barcelona, curs 2013-2014.

Font: Consorci d'Educació de Barcelona. Ajuntament de Barcelona.

Les persones entrevistades han manifestat reiteradament la seva preocupació pel que consideren un baix nivell educatiu de la gent del barri que afectaria a tots els grups d'edat. El baix nivell de formació influeix clarament en l'ocupabilitat de les persones, reduint les seves opcions de feina i fent que

siguin més susceptibles de patir atur de llarga durada. També s'esmenten les mancances d'un grup important de la població en el maneig de les TIC.

Alhora, la manca de formació també dificulta la comprensió dels missatges que es puguin donar, com per exemple de salut, i es manifesta clarament en la manca d'habilitats per donar suport als fills en l'educació, fet que crea una mena de cercle viciós que dificulta la millora social de les noves generacions:

“Parlo d'una pobresa que no és purament econòmica, sinó també educativa. Per exemple, can Clos seria un barri on hi hauria pobresa, però on més limusines veig quan arriben les comunions és a Can Clos. I llavors dius, fins a quin punt és manca de diners, o és que els diners que tinc me'ls gasto en això i no me'ls estic gastant en una bona alimentació o en comprar els llibres? No sóc capaç de saber això.”

“En general, hi ha un problema d'atur crònic que s'agreuja pels baixos recursos formatius de les persones que es troben en aquesta situació i que, exceptuant casos, no veuen en general la necessitat de canviar coses a nivell intern i culpabilitzen de la seva situació als altres.”

L'aïllament en què ha viscut la població en algunes zones del barri seria un element que contribuiria a agreujar aquesta situació endèmica de mancances en l'educació, per la manca d'aprenentatge i d'estímul positiu que aporta el coneixement de maneres de fer diferents:

“No s'ha produït el canvi, primer perquè s'ajuntaven les dues coses, la mancança de les famílies per poder donar suport i també viure tots junts, en el mateix puesto, tancats i sense relacionar-se amb altres. La no relació amb els altres també és, com aquell que diu, no et fixes amb els valors positius de l'altra gent per poder viure d'una altra manera, per tenir d'altres objectius. Això fa molt de mal, molt de mal.”

A les entrevistes es destaca un alt nivell d'abandonament escolar entre els joves del barri. En relació a la població jove, un dels principals problemes que s'esmenta és la manca de models familiars positius i de suport de la família, que fa que aquests es trobin sols en una etapa important d'experimentació i de canvi. Els joves de La Marina deixen molt aviat d'estudiar, i en un context d'atur elevat, les seves possibilitats de trobar feina són molt reduïdes.

L'abandonament escolar es dona ja des de l'educació primària i molts ja no arriben als instituts. Aquesta situació no es limita a certs col·lectius com les noies d'ètnia gitana, que deixarien l'escola com a conseqüència d'un embaràs:

“L'abandonament no es dona només en les nenes gitanes, es dona també en altra gent, gent paya tant nenes com nens. De fet es nota, si tenim sis escoles públiques, em sembla que són, tenim dos instituts i no estan plens, per tant, algo passa, no?”.

“Els que arriben als instituts no tots ho finalitzen. Els més afortunats acaben fent formacions professionals.”

Les persones joves entrevistades es queixen de la manca d'oferta de cicles formatius a les escoles del barri, i que si volen estudiar han de sortir fora. També sorgeix la qüestió d'haver de marxar del barri per treballar, donades les dificultats que suposa la mala comunicació del barri. Tot això fa que es plantegi el dubte del seu futur al barri, en el sentit que els sembla que per progressar hauran de marxar del barri.

Problemes de les famílies

En general, les dificultats que afecten les famílies del barri segons les persones entrevistades girarien al voltant d'una problemàtica complexa que es definiria com un ambient familiar empobrit marcat per l'atur, la precarietat laboral, la pobresa i la poca formació de les famílies. Es parla d'estructures familiars debilitades on els infants no tenen les condicions necessàries per un bon desenvolupament. En algunes famílies es reproduïxen patrons de relacions de pares a fills i s'estableixen dinàmiques que s'acaben normalitzant i de les què és difícil sortir. Aquests comportaments inclouen situacions d'abandonament, de violència masclista o de consum d'alcohol i altres drogues.

S'estableix una situació de malestar emocional dins de les famílies que acaba comportant una desvinculació de la responsabilitat respecte als fills, una desatenció dels infants:

“Situacions que pots detectar perquè veus que el nano arriba tard a l'escola, o que veus que no porta l'esmorzar, que no va adequadament vestit (...). Els veus que estan neguitosos, no paren de moure's, estan com enfadats amb el món. També algunes vegades els nanos fan verbalitzacions d'històries: avui m'he fet l'entrepà

jo perquè la meua mare estava dormint. Que tu dius, ostres tu, com és que la mare estava dormint?."

En general s'aprecia una manca d'habilitats parentals que repercuteix negativament en la capacitat de la població infantil per a l'adquisició d'hàbits de vida saludables i que acaba en l'abandonament escolar. En aquest sentit, es descriuen situacions en què els progenitors es troben desbordats en la seva relació amb els fills o que deleguen cap a altres familiars, normalment avis, les seves responsabilitats:

"I amb pares i mares és el fet de tirar la tovallola, de cedir les competències cap a l'altre: yo no puedo más, a ver tú qué haces con él (...). Una nena de 12 anys m'explicava com el seu germà d'11 anys havia tingut una bronca amb la seva mare i la seva mare havia trucat als mossos perquè no podia amb ell. I la nena deia: mi hermano no lo está haciendo tan mal, es que mi madre está nerviosa."

"A nivel de educación la desidia y la desesperanza de estos niños, la falta de apoyo y motivación por parte de sus familias. Si cuando llegas a casa todo lo que tienes por compañía es el televisor... es que te está educando el televisor más que la familia o la escuela obligatoria."

Es destaca com a grup especialment vulnerable les famílies monoparentals, bàsicament liderades per dones, per la seva manca de xarxa de suport i de recursos per cobrir les necessitats dels seus fills.

Col·lectius marginals vulnerables

Tot i no ser residents del barri i ser un col·lectiu poc nombrós, les persones entrevistades han esmentat les dones que exerceixen la prostitució en la zona del cementiri de Montjuïc com a grup vulnerable. Moltes d'aquestes dones tenen problemes de consum de drogues i serien usuàries de la unitat mòbil de venopunció i del CAP Dr. Carles Ribas, des d'on se'ls facilita consulta per prevenció de malalties de transmissió sexual.

Hi ha hagut iniciatives en el passat per valorar les necessitats d'aquestes dones i poder oferir-les una millor atenció (com per exemple un punt de cafè i calor). També es destaca que en molts casos també poden ser víctimes de situacions de violència.

També s'ha esmentat el col·lectiu de persones sense llar. Dins d'aquest grup, cal distingir entre les persones usuàries de l'alberg del carrer 60, que al tractar-se d'un servei municipal poden atendre persones de tota la ciutat, i la gent que dorm al carrer al barri. Aquest darrer col·lectiu són gent nòmada que acampen temporalment en una zona específica mig abandonada. Es tracta majoritàriament de persones d'origen estranger (romanesos, marroquins, polonesos...), i la seva presència causa malestar al barri i sensació d'inseguretat entre algun sector de la població com la gent gran:

“Un tema de salud pública es la gente que vive en la calle, porque crean un poquito de concienciación racista, porque mucha gente los ve... y claro. Suelen ser polacos y rumanos. Los rumanos, hay gente que se queja de ellos porque van con el carro recogiendo... y eso es racismo puro (...). Se han hecho medidas para eliminar bancos para que no se tumben... porque eso públicamente crea mala imagen... una persona con el tetrabrik, bebiendo... se juntan dos o tres... y entonces, claro, eso crea una conciencia un poco negativa.”

“Els xatarreros deixen els trastos pel carrer. És un barri insegur: hi ha gent dormint als caixers, bevent vi, etc. Jo quan passa això no hi entro”

Serveis sanitaris

El tipus de cobertura sanitària és majoritàriament pública tant en la població resident al districte de Sants-Montjuïc com a Barcelona. El percentatge de persones amb cobertura mixta, és a dir, que gaudeixen també d'una mútua privada, és menor a Sants-Montjuïc que al conjunt de Barcelona. Per altra banda, el percentatge de persones que han visitat al dentista en el darrer any es mostra superior al districte que al conjunt de Barcelona (Taula 9).

Taula 9. Cobertura sanitària i accés al dentista en persones de 15 anys i més. Sants-Montjuïc i Barcelona, any 2011.

	Sants-Montjuïc			Barcelona		
	Homes	Dones	Total	Homes	Dones	Total
	%	%	%	%	%	%
Cobertura pública	68,1	68,3	68,2	64,0	60,0	61,9
Cobertura mixta	30,9	31,0	31,0	35,4	39,3	37,5
Cobertura privada	1,0	0,7	0,8	0,5	0,7	0,6
Vista al dentista el darrer any	37,9	33,5	35,7	25,4	30,4	28,1

Font: Enquesta de Salut de Barcelona.

CONTEXT FÍSIC

Seguretat

La percepció de la violència com a problema l'any 2014 al districte de Sants-Montjuïc era molt superior a la del conjunt de Barcelona. Segons l'Enquesta de Victimització, un 26,5% dels enquestats al districte van ser víctimes d'un fet delictiu, davant del 23,7% de Barcelona. Per altra banda, el districte agrupa l'11,4% dels delictes de la ciutat de Barcelona (Taula 10).

Taula 10. Percepció de violència. Sants-Montjuïc i Barcelona, any 2014.

	Sants-Montjuïc	Barcelona
	%	%
D'acord o molt d'acord en què la violència és un problema al barri	30,5	17,6
Índex de victimització ^a	26,5	23,7
Mapa delictiu ^b	11,4	100

a. Percentatge de persones entrevistades del districte que han estat víctimes d'un o més fets que han considerat delictius el darrer any.

b. Percentatge de fets de victimització el darrer any que han ocorregut al districte.

Fons: Enquesta de Salut de Barcelona; Enquesta de Victimització.

Tot i que la venda de drogues ha afavorit la construcció d'un imaginari de portes en fora de barri insegur, la percepció de la gent entrevistada que viu o treballa al barri és que es tracta d'un barri segur i no massa conflictiu, comparable a la resta del districte en relació a la comissió de delictes:

“Cuando dices que eres de la Zona Franca, la gente te mira así [cara de sorpresa]. Se tiene el tópico de barrio de drogas y gente agresiva”

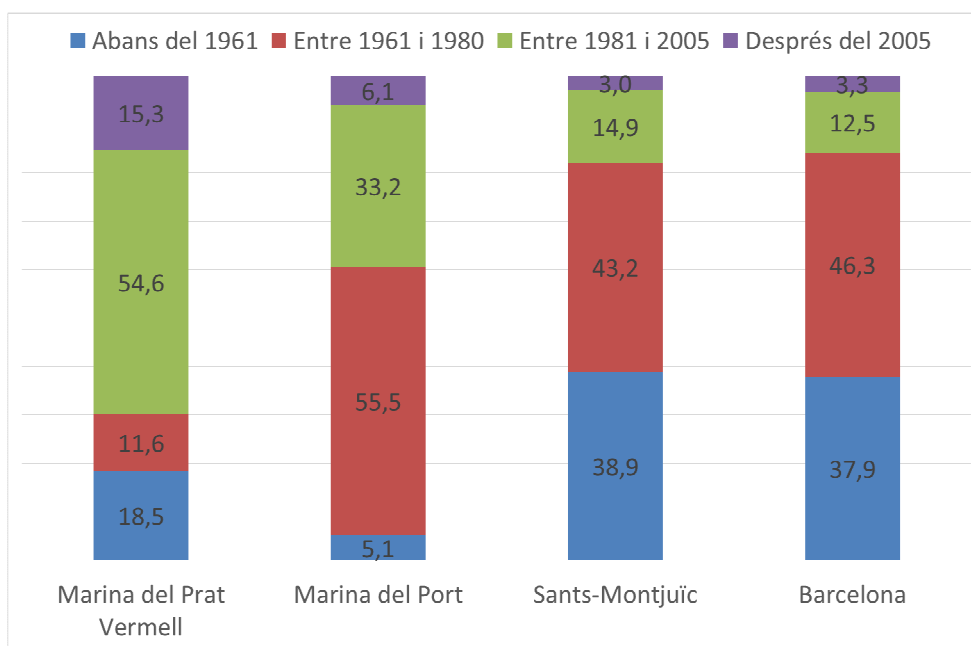
S'esmenten zones concretes (Can Clos o Eduard Aunós) on la venda/consum de drogues fa que es constitueixin en “punts negres” en relació a la seguretat i que cal evitar segons quines hores del dia. De tota manera, la gent que viu al barri d'Eduard Aunós el considera una zona molt tranquil·la i segura.

Habitatge

Els habitatges de La Marina del Prat Vermell són de construcció més recent que els de La Marina del Port. Així, la meitat dels habitatges de la Marina del Prat Vermell van ser construïts entre els anys 1981 i 2005. A més, un 15% són de després del 2005. A La Marina del Port la meitat del parc d'habitatges va ser construït entre 1961 i 1980. En comparació, més d'un terç dels habitatges del districte i de Barcelona són d'abans de 1961 (Figura 10).

Per altra banda, la proporció d'habitatges de 2 plantes o més sense ascensor i la d'habitatges sense calefacció central o individual és més elevada al districte de Sants-Montjuïc que al conjunt de Barcelona (Taula 26 de l'Annex).

Figura 10. Percentatge d'habitatges segons any de construcció. La Marina del Prat Vermell, La Marina del Port, Sants-Montjuïc i Barcelona, any 2014.

Font: Dirección General del Catastro. Ministerio de Economía y Hacienda.

Algunes zones de La Marina (Can Clos, El Polvorí, Eduard Aunós) concentren la major part de l'habitatge social del barri. Segons algunes de les persones entrevistades, les dinàmiques d'adjudicació d'aquests habitatges entre les famílies del barri ha generat polèmiques entre els veïns.

En l'actualitat el Patronat atorga els pisos a persones i famílies que ho necessiten a nivell de ciutat, la qual cosa també pot generar malestar entre la

gent del barri. En tot cas, hi ha la percepció de que l'habitatge social, tot i considerar-lo necessari, s'hauria de distribuir millor a la ciutat per tal d'evitar la creació de zones amb concentració de població amb pocs recursos i problemàtica diversa:

“Hi ha barris sencers, com el barri de Can Clos o el barri de El Polvorí que són de vivenda social i no estan barrejats, amb lo qual creen... no vull dir la paraula guetos perquè em sembla molt fort, però sí que creen zones en què es concentra gent amb pocs recursos i amb poc nivell cultural, amb lo qual és difícil que sorgeixin líders que ajudin a tenir una visió global i de futur del barri.”

“La gente tiene que comprar pisos, tienen que cambiar la población del barrio, no solo quedarse para población marginada.”

Les primeres construccions d'habitatge públic eren d'habitatge molt petit i de molt baixa qualitat. Molts d'aquests habitatges s'han remodelat:

“En qüestió d'habitatge, a principis dels ajuntaments democràtics, n'hi havia molts de petits, de baixa qualitat, com per exemple Les Cases Barates. El Polvorí es va construir de pressa per desallotjar gent arran de la gestió de l'Exposició Universal. A Can Clos es concentra població que pertanyien a una professió determinada, com era la recollida d'escombraries, de la companyia de Foment.”

De tota manera, segueix havent-hi algunes zones on l'habitatge està més degradat i en pitjors condicions, i en els darrers temps s'han detectat alguns casos d'ocupació:

“A Plus Ultra hi ha cases baixetes que s'estan caient. Hi ha alguns habitatges amb gent okupa, gent rellogada i gent gran.”

Respecte als habitatges que ocupa la gent gran, es comenta que abundarien els habitatges petits i deteriorats. També s'esmenta que en algunes zones la manca d'ascensor a l'edifici pot suposar dificultats per sortir al carrer:

“Sobretot a la zona de les cases grogues, tocant a El Polvorí cap a baix. No tenen ascensors, la majoria hi ha quatre pisos i saben que hi ha pisos on la gent gran no baixa.”

“Hay muchas casas sin ascensor. Altos Hornos no tiene ascensor y son bloques de cinco pisos. La Philips tampoco tiene.”

Espais i mobilitat

La majoria de les persones entrevistades destaquen el privilegi d'estar situats a la falda de la muntanya de Montjuïc, que actua com a pulmó verd i que serveix per fer exercici, passejar o desconnectar. Malgrat això, també es té la percepció de que és un espai que el barri no aprofita prou i que, segons com, també es pot veure com una barrera natural que aïlla el barri de la resta de Barcelona:

“Sempre ha sigut un barri que ha quedat una mica aïllat de la resta de barris, tant del Districte com de Barcelona.”

A més, l'ampliació del Port de Barcelona va tancar l'accés directe al mar i això es destaca com una pèrdua per algunes de les persones entrevistades.

Així mateix, no es considera que l'orografia del barri presenti massa dificultats donat que, exceptuant les zones d'El Polvorí i Can Clos que són a la muntanya i que poden presentar certa complicació per la mobilitat, especialment per la gent gran, el barri és força pla.

Tot i que amb la construcció de la Ronda Litoral es va desviar la major part del transport pesat que es dirigia cap al polígon industrial, el Passeig de la Zona Franca es considera un focus de contaminació acústica i de fum.

Els residents del barri d'Eduard Aunós, a La Marina del Part Vermell, es queixen de les plagues d'insectes que pateixen els mesos d'estiu, que fa impossible estar-se al carrer. També es queixen del deteriorament dels arbres per culpa de les malures que pateixen i que no es tracten. També esmenten el mal estat del paviment dels carrers i un enllumenat deficitari:

“Yo encuentro que el barrio está muy oscuro. Hacen falta luces.”

Pel que fa a l'urbanisme del barri, es valora positivament que s'hagi guanyat molt en espai públic, especialment espais verds, parcs i places. També es realça que no és un barri atapeït, que disposa d'un urbanisme obert amb carrers amples que facilita l'entrada del sol i la circulació de l'aire. També es considera positiu disposar d'espai, de solars per construir que possibiliten que el barri pugui créixer, encara que es tem que un creixement pugui derivar en pura especulació immobiliària.

En general es considera que és un barri que facilita que la gent estigui al carrer i que no és perillós pels infants a nivell de trànsit.

La identitat del barri

La pròpia geografia i el desenvolupament històric del barri l'han configurat en un mosaic de zones o barriades diferenciades, algunes d'elles tancades en elles mateixes, donant lloc a un urbanisme dispers i desigual. A La Marina del Port es troba Sant Cristòfol, Can Clos, Plus Ultra o El Polvorí, mentre que a La Marina del Prat Vermell la part més habitada és la que es coneix com Eduard Aunós o Cases Barates.

Aquestes zones o barriades es diferencien no només en l'espai físic que ocupen, sinó també en altres característiques socioeconòmiques que fan que tinguin necessitats diferents. D'aquesta manera, el barri es concep com heterogeni, amb zones més benestants i altres zones on es concentren més dificultats econòmiques i socials:

“Perquè en aquest barri hi ha dos barris en realitat, un que és les zones on s’ha concentrat l’habitatge social, que és la zona del Prat Vermell, Can Clos, Polvorí... totes aquestes, i la zona més de la Plaça de la Marina cap a la Gran Via, que aquí és una població absolutament normalitzada, amb excepcions, eh? que també n’hi ha.”

“A nivell geogràfic, és un barri amb moltes diferències entre zones. Hi ha zones que estan molt rehabilitades i tenen serveis més a prop, mentre que d’altres que estan molt més aïllades (Polvorí, Can Clos...) no.”

L'eix central del barri el constitueix el Passeig de la Zona Franca i el carrer de la Mare de Déu del Port. La Plaça de la Marina es concep com el centre actual del barri i el carrer del Foc ho serà en el futur una vegada estigui construït el projecte de la Marina del Prat Vermell. Tot i això, és difícil identificar un espai que aglutini la vida social o cultural del barri. Això també dificulta que hi hagi una identitat de barri:

“Noto que hay espacios pero como muy disgregados que para mí no colaboran a tener como una identidad de barrio, queda todo como bastante islas, más que como una sensación de barrio con su propia identidad. Porque eso también facilita

encuentros de las personas ¿no? De esta otra forma está todo como muy disperso, me da la impresión más de dispersión.”

L'aïllament urbanístic i les desigualtats entre barris fan que el sentiment de pertinença i d'identitat és tingui amb la barriada, no amb el barri en el seu conjunt. D'aquí que es faci referència als “barris” de la Marina i que els noms de La Marina del Port i La Marina del Prat Vermell responguin més a una divisió administrativa que a la realitat del barri:

“Els barris neixen com a nuclis separats i la gent s'identifica amb els nuclis en els quals va viure, llavors pues jo sóc de Can Clos, jo sóc de Sant Cristòfol... i alguns viuen d'esquenes uns als altres, perquè jo tinc més caché que l'altre. Això històricament, llavors fa que la identitat del barri no existeixi.”

“No hi ha un sentiment d'orgull de barri de La Marina, però sí de les petites barriades.”

En aquest sentit, les entitats del barri estan treballant conjuntament per superar aquesta divisió administrativa i crear sentiment i orgull de barri. Un dels exemples de lluita de les entitats ha estat el canvi de nom del barri de Zona Franca a La Marina, com a resposta a la necessitat d'esborrar l'estigma del barri associat a la droga:

“A més amb el problema de que al barri van i li diuen Zona Franca, no? més que pel seu nom històric que és la Marina de Sants, perquè la Zona Franca hi ha molta gent a Barcelona que es pensava que no estava habitada, sinó que era un polígon industrial, això per un costat.”

“Es va lluitar per treure l'estigma del barri, per esborrar la imatge de que el què hi havia al barri eren venedors de droga i no d'altre tipus de població. I es va aconseguir canviar el nom del barri passant de ser la Zona Franca a La Marina perquè això suposés una dignificació del barri, acabés amb l'estigma i marqués una nova època.”

Els barris de La Marina han estat durant anys relacionats amb la venda i el consum de drogues, arribant a considerar-se “el supermercat de la droga de Barcelona”. En l'actualitat, malgrat que es va fer pressió a nivell de les associacions del barri per mirar de solucionar aquest tema, hi ha zones concretes on la venda de droga segueix produint-se:

“Vam pressionar molt i vam anar inclús a la Casa Gran, no per fer manifestacions i queixes, perquè nosaltres el que volíem també era treure l'estigma al barri de que aquí lo que hi havia eren venedors de droga, que aquí no hi havia persones normals i corrents que poguessin fer coses.”

“...entonces hay personas que venden en su casa pequeñas cosas y gente que vende, pues, más gordo, ¿no? Entonces, yo tengo entendido que los que llevan... las cabezas, digamos, ya no viven allí sino que se han mudado fuera, pero sí tienen como pisos alquilados que están en eso.”

Aquesta situació, més que com un problema de seguretat, es viu com una manca de llibertat per la gent del barri, que limita els moviments per certes zones on es concentra aquesta activitat. A més, per la gent que viu en aquestes zones la venda de drogues també afecta la convivència i marca les relacions que s'estableixen entre els veïns, determinant de forma important les dinàmiques que s'estableixen al barri.

Finalment, aquest aïllament físic del barri respecte a la resta de la ciutat i entre les diferents barriades, ha determinat també un aïllament cultural o social de la població del barri de La Marina. Aquesta situació d'aïllament té efectes molt limitadors per les persones i pot donar lloc a problemes diversos relacionats amb l'endogàmia:

“Molts infants no han sortit mai del propi barri, ni han anat a museus o a passejar pel port...”

“Hay personas que no han salido en 3, en 5, en 6 años del barrio. No necesariamente gente mayor, pueden ser adultos también.”

“Sortir del barri, per les persones que viuen aquí és una dificultat important. Buscar una residència per a una persona gran és una dificultat important perquè no volen que sigui fora del barri i no hi ha residències al barri, una de privada.”

“Són barris petits, es coneix tothom i tothom saps qui ets i de qui ets, i sortir suposa que has de conèixer gent nova i coses noves per fer amb maneres de fer diferents i això els costa.”

“Sacarlos de allí, aunque sea cruzar el paseo de Zona Franca, es todo un reto.”

“Creo que ellos de alguna manera saben que los códigos que ellos manejan allí no son los códigos de fuera, entonces hay como mucho miedo a establecer relaciones fuera porque son otros códigos. Y esa es una de las dificultades también de los adolescentes, que están viendo que los códigos en otros lugares son distintos y puede ser que se enconchen más todavía, o que esta manera de relacionarse desde el conflicto y desde la escalada, vean que no les funciona en otro lugar y ante eso no saben qué hacer.”

La convivència al barri

La característica de barriades tancades fa que la gent es conegui molt i que es puguin generar conflictes entre veïns que dificultin la convivència i hagin de menester d'una mediació per solucionar-los.

No es té la percepció que hi hagi molta població immigrada al barri i no es descriuen problemes de discriminació entre grups, però sí que es reporten alguns conflictes culturals i territorials entre joves immigrants i autòctons als centres educatius. També es detecta certa animadversió cap al col·lectiu de romanesos que recullen ferralla pels carrers.

Moltes de les persones entrevistades han destacat que als carrers i places del barri hi ha problemes de neteja i manteniment i ho atribueixen a la generalització de conductes incíviques entre la població, en especial pel que fa als excrements de gos. A la zona d'Eduard Aunós reclamen que els contenidors de deixalles estiguin més propers per facilitar que la gent gran hi pugui accedir més fàcilment i no hagin de deixar la brossa a qualsevol lloc:

“La limpieza de la calle es un problema. Algunos parques se están convirtiendo en auténticos pipi-canés. Hay mucho incivismo, ciudadanos con los animales, los perros van por ahí sueltos. Estamos hablando de un problema casi de salubridad.”

“És el barri més brut de Barcelona (...) Els nens pugen per Montjuïc i xafen les cagarades. Ningú no s'ocupa d'aquest tema. No hi ha guàrdia urbana, no hi ha ningú.”

La venda de drogues és un element distorsionador important que afecta les relacions i la convivència en algunes zones del barri, on s'estableixen relacions

de poder que són acceptades tàcitament per la població afectada. Fem referència en concret a la zona d'Eduard Aunós, a La Marina del Prat Vermell:

“Ya nos hemos hecho a esto, estamos acostumbrados. A nosotros no nos molestan, no nos mandan, mandan solo a los suyos, en su tema. Pero sí, utilizan el espacio público como quieren, nadie les dice nada.”

En aquest sentit, la gent del barri es queixa de la permissivitat, de la manca d'actuació de les autoritats respecte a aquest tema:

“Lo han concentrado todo en un cuadrado, para que no se vea, y por eso nadie hace nada, porque ya va bien así.”

Aquesta situació fa que al barri s'hi hagi instal·lat la desil·lusió i el conformisme pel que fa al futur del barri. Es té la idea que no s'hi pot fer res, o convius com pots amb la situació o te'n vas del barri:

“Es la ley del silencio. O eso, o irte del barrio.”

“Hay mucha desilusión en el barrio. En la gente mayor, en la gente adulta, es como... yo siento que el tema de la droga ha entrado muy adentro y es como... pero si aquí no se va a hacer nada, o sea aquí se puede ir a peor, pero no a mejor.”

Transport

Es considera que la situació geogràfica del barri entre el mar i la muntanya ha afavorit el seu aïllament de la resta de la ciutat. Existeix la percepció generalitzada de que a la gent del barri li costa molt sortir del barri i moure's per la resta de Barcelona, i que això acaba tenint repercussions negatives per la població en tant que limita l'accés a serveis que estan fora del barri i redueix les possibilitats de desenvolupament de les persones.

La manca d'una xarxa de transport públic adequat que inclogui l'accés a les línies de metro, és viscut com un greuge comparatiu històric important pels ciutadans de La Marina, l'únic barri de Barcelona on no arriba el metro. En el moment de redactar aquest informe s'ha anunciat el compromís polític de fer arribar finalment el metro al barri. Actualment el barri s'està mobilitzant per mantenir les línies d'autobús que es consideren imprescindibles, com la que

connecta amb l'Hospital Clínic i amb el CUAP Manso, a l'espera que es completi l'accés al metro.

“Una altra problemàtica que la gent viu molt malament és la mobilitat a través del transport. La gent del barri ho viu com un menysteniment cap a ells, com un tractament de segona o tercera categoria respecte a la resta de la ciutat”.

“La línia directa del bus 37, que és la única línia directa que tenim en quant a transport públic, entre el barri i els centres d'urgència d'assistència primària i els hospitals, i ho valorem molt. Un bus estratègic per la salut.”

El servei d'autobús nocturn també és molt limitat, obligant a utilitzar cotxe particular o taxi.

Per altra banda, aquesta reducció de la mobilitat també s'entén que pot facilitar la participació en la vida pública del barri:

“Són persones que ja de per sí els costa agafar transport públic, i més encara si a sobre n'hi ha poc. Això fa que no accedeixin a altres barris i quedin més reclosos. Per altra banda, això també fa que les persones facin més pinya, siguin més actius en els casals i facin xarxa amb els veïns.”

3. SALUT I CONDUCTES RELACIONADES AMB LA SALUT

Estat de salut percebut, trastorns crònics i salut mental

El percentatge de persones amb percepció d'estat de salut regular o dolent i que declaren patir 4 o més trastorns crònics al districte de Sants-Montjuïc és superior que a Barcelona, tant en els homes com en les dones. Cal remarcar l'elevat percentatge de dones que declaren un estat de salut regular o dolent i patir 4 o més trastorns crònics al districte (34,9% i 38,2%, respectivament), en comparació al conjunt de Barcelona (23,2% i 23,4%). Igualment, el percentatge de persones que han patit depressió i/o ansietat en el darrer any, o que consumeixen antidepressius i/o hipnosedants també és superior al de Barcelona en ambdós sexes (Taula 11).

Taula 11. Estat de salut percebut, trastorns crònics i salut mental segons sexe en persones de 15 anys i més. Sants-Montjuïc i Barcelona, any 2011.

	Sants-Montjuïc			Barcelona		
	Homes	Dones	Total	Homes	Dones	Total
	%	%	%	%	%	%
Estat de salut percebut						
Regular o dolent	21,9	34,9	28,4	16,8	23,2	20,2
Trastorns crònics						
4 o més trastorns crònics ^a	13,5	38,2	25,8	11,5	23,4	17,8
Salut mental						
Risc de mala salut mental ^b	9,9	19,6	14,8	11,1	16,8	14,1
Depressió i/o ansietat el darrer any ^a	7,4	15,3	11,3	5,7	12,7	9,4
Consum d'antidepressius, ansiolítics o pastilles per dormir els darrers 2 dies ^a	11,3	20,8	16,0	8,5	19,1	14,1

a. Dades autodeclarades; b. 3 punts o més al test de Goldberg.

Font: Enquesta de Salut de Barcelona.

Els professionals de la salut que treballen al barri destaquen l'elevada prevalença de símptomes relacionats amb l'ansietat i la depressió entre les persones adultes als barris de La Marina. Aquests trastorns serien una reacció a les dificultats per resoldre situacions difícils que estan vivint. En aquest sentit, es considera que de tot el districte de Sants-Montjuïc, els barris de La Marina són els que concentren més trastorns mentals i més greus. Aquest fet el relacionen amb la situació sociolaboral que viu al barri:

“Tenim una situació sociolaboral estressant i depressiva, perquè hi ha molt d’atur al barri i gent que està molt al llindar de la pobresa, fins i tot treballant no s’hi arriba, i això comporta molts problemes psíquics, clar, d’estrès.”

Pel que fa als homes, es destaca l’atur com a problema principal i en especial l’atur de llarga durada. A més de dificultats econòmiques, la manca de feina també suposa la pèrdua del rol tradicional per l’home i per això s’esmenta que poden haver problemes d’ansietat i depressió i de consum d’alcohol entre els homes.

La demanda d’atenció en salut mental és elevada i es troben a faltar recursos de salut mental per adults al barri, donat que el tema del transport dificulta el desplaçament a les consultes del Centre de Salut Mental d’Adults (CSMA) del districte situat al barri de Poble Sec.

“Nosaltres ho detectem com a demanda en les enquestes de satisfacció que passem als usuaris, no surt explícitament però sí que hi ha gent que es queixa que venir fins aquí a visitar-se és complicat.”

Per altra banda, es descriu un augment dels problemes de salut mental entre infants i joves de La Marina que inclouen trastorns de la conducta, hiperactivitat, ansietat i depressió que en alguns casos deriven en pràctiques de risc com el consum de tòxics. Altres joves manifesten el seu malestar amb l’aïllament. S’esmenten les noves tecnologies com una font d’aïllament i que també pot influir en l’adopció d’horaris poc saludables, com ara jugar de nit i dormir de dia.

Els serveis de salut especialitzats en salut mental parlen de les dificultats de treballar amb infants i joves pels problemes que presenta el necessari treball amb les famílies, que no són prou receptives a la necessitat de rebre ajuda professional en aquest tema:

“Als IES hi ha un grau de patiment d’angoixa, trastorns de conducta i alhora problemes amb tolerar límits, tenir hàbits, etc... Aquests adolescents, quan inicien pràctiques de risc (consum de drogues, intents autolítics, etc) no hi ha una família darrere que ho detecti o que pugui oferir un suport i així és molt difícil actuar.”

Per altra banda, també es destaca que els serveis de salut mental cal que siguin proactius a l’hora d’arribar al col·lectiu adolescent i poder ajudar-lo. Es

comenta que és difícil veure a les consultes joves entre 14 i 21 anys, edat en què es comencen a manifestar més els problemes de salut mental. El motiu adduït és que en aquesta edat deixen d'anar al pediatra i el metge no els veu. El fet que els recursos d'atenció a la salut mental es trobin fora del barri és una dificultat afegida:

“Els nostres serveis no estan pensats per adolescents. Al CSMIJ [Centre de Salut Mental Infantil i Juvenil] quan es fan coses es pensa en nens, no en adolescents. Res està pensat per adolescents. No són serveis on es doni resposta immediata, que s'hi pugui anar sense els teus pares... accessibles en sentit de temps i disponibilitat i ho estem intentant muntar nosaltres, perquè si podem intervenir en aquesta edat seria més efectiu, perquè quan te'ls trobes als 22 anys... ja has perdut el temps en què està creixent, estan desenvolupant la seva personalitat, etc.”

“I també és que quan arriben a segons quina situació ja estan molt deteriorats i ja és molt difícil de recuperar, porten molt de temps amb falta d'hàbits, falta d'empoderament, amb una autoestima per terra...”

En aquest sentit, es valora molt positivament la feina de l'anomenada “Consulta Jove de Sant Pere Clavé”, que es considera s'hauria de reforçar i ampliar el seu servei. Per altra banda, es manifesta que un requisit de base per poder oferir una bona resposta a les necessitats en salut mental d'infants i adolescents és la detecció i atenció precoç dels problemes. Així, alguna de les persones entrevistades destaca el paper de l'escola a l'hora de detectar casos amb necessitat d'atenció, però s'apunten dificultats a l'hora de poder fer una derivació per la saturació dels serveis:

“Nosaltres portem molt de temps dient que s'està movent alguna cosa a nivell de salut mental i emocional dels nanos. A aquesta consulta [Consulta Jove de St. Pere Clavé] hi portem derivats des d'inici de curs sis nanos. Que quan els veu la psiquiatra diu: però com pot ser que ningú no hagi vist abans això?”

En molts casos, darrera els problemes de comportament d'infants o adolescents hi ha dificultats familiars sovint relacionades amb manca de recursos econòmics, la solució de les quals queda fora de l'abast del professionals. En aquest sentit, es troben a faltar intervencions de caire preventiu:

“Als instituts i a les escoles... quan et diuen que han hagut de trucar als mossos tres cops perquè un nano... que s’ha fet a part de trucar els mossos? Qui ha intervingut? Sé que tots els serveis estan molt saturats i que no hi ha serveis on derivar. És que és diu, aquest xicot està fatal i a la seva mare li falta atenció psicològica, i quan parles amb la mare el que necessita és feina.”

“Veiem joves que funcionen com adults per la historia familiar, social que han tingut que viure o que estan veient. Històries dures que fins i tots alguns ha recorregut al intent de suïcidi. (...) Molts d’aquests joves per aquestes histories troben el consum de tòxics com una via d’escapament per afrontar la situació dura que estan vivint.”

Es comenta la manca de recolzament familiar i de motivació que tenen els joves per seguir estudiant i plantejar-se el futur, així com en la prevenció de conductes de risc com consum de drogues. Això pot provocar l’aïllament d’alguns joves que es veuen immersos en una problemàtica de salut mental a la qual els pares no saben donar una resposta adequada i que dificulta l’actuació dels serveis de salut:

“Ens trobem amb adolescents que estan molt sols perquè no tenen una família darrere. La família està per altres problemes. Potser s’està dedicant a cobrir coses bàsiques, i això fa que molts nens estiguin sols tot el dia (...). Molts adolescents fan els àpats principals sols, mai han dinat en família.”

“Es va iniciar un programa pilot des del CSMIJ per recuperar aquells adolescents que s’han desvinculat de les escoles, que no surten de casa, quasi ni de l’habitació... i si cal se’ls va a buscar a casa (...). Fer visites a domicili, donar possibilitats de formació. El comú denominador d’aquests joves és que estan molt sols.”

En aquest context, la qüestió de l’atur juvenil pren especial rellevància per la salut mental del col·lectiu jove de La Marina:

“Crec que el problema amb els adolescents són per una banda, com a tot arreu, però a la Zona Franca crec que la taxa d’atur és un problema greu perquè molts d’ells són de famílies modestes i que una part important no tenen un gran interès en fer estudis superiors o formació, no poder treballar els sumeix en una situació complicadíssima personalment, familiarment (...). Crec que això és el factor de risc més important.”

“Als nanos a partir dels 16 em sembla que els estem abocant a una desesperació molt important per tot el tema laboral, que comporta econòmic, que comporta social... que comporta tota la resta.”

També es remarca l'elevat nivell de crispació al barri i que sembla que va en augment. El nerviosisme i l'agressivitat que es detecta, agreujat per una manca d'habilitats relacionals, es tradueix en agressivitat física i verbal en les relacions tant entre infants i joves com entre pares i fills.

“El maltracte tan estès que veiem moltes vegades, no tan sols a nivell físic sinó també com a manera de comunicar-se els nois i les noies que moltes vegades és com de despreci”

“Crits entre pares i fills a la porta o comentaris despectius, jo cada cop ho veig més”

Lesions per col·lisions de transit

El risc total de lesió per trànsit en un dia feiner a la Marina del Port (23,1) és més elevat que el del Districte (15,7) i que el de Barcelona ciutat (17,3). Per altra banda, el de La Marina del Prat Vermell és força més baix (8,0). Cal esmentar que el càlcul del risc es fa en base a la mesura de vehicles-km recorreguts, una mesura de flux de trànsit pel territori. La Marina del Prat Vermell inclou la zona industrial de la Zona Franca i una part de la Ronda Litoral, per tant, la mesura de vehicles-km és elevada i, malgrat es registri un nombre elevat de persones lesionades, el risc per vehicle-km recorregut és baix. Tot i això, el risc per usuaris de turisme és més elevat que al conjunt de Barcelona. Per contra, a la Marina del Port, el risc augmentaria pel baix nombre de vehicles-km recorreguts del barri (Taula 12).

Taula 12. Nombre de persones lesionades per trànsit en dies laborables i risc de lesió per 10 milions de vehicles-km recorreguts. Marina del Prat Vermell, Marina del Port, Sants-Montjuïc i Barcelona, segons sexe i tipus d'usuari. Any 2015.

	Marina del Prat Vermell		Marina del Port		Sants-Montjuïc		Barcelona	
	N	Risc	N	Risc	N	Risc*	N	Risc
Vianants	14	0,4	18	2,8	157	1,9	1254	1,9
Usuaris de turisme	167	4,2	31	6,2	404	5,0	2910	3,8
Usuaris de motocicleta	112	3,1	56	12,3	602	7,5	6582	10,0
Usuaris de bicicleta	4	0,1	5	1,0	47	0,6	526	0,8
Total	289	8,0	90	23,1	1255	15,7	9174	17,3

Risc de lesió per trànsit: nombre de persones lesionades per 10 milions de vehicles-km recorreguts (Veh-Km): Estimació de la mobilitat dels vehicles, basat en el total de quilòmetres que els vehicles a motor realitzen per cada barri en un dia feiner.

* Per Sants-Montjuïc el càlcul del risc està fet en base als Veh-Km de l'any 2014.

Fonts: Registre d'Accidents i Víctimes de la Guàrdia Urbana de Barcelona. Àrea d'Ecologia, Urbanisme i Mobilitat de l'Ajuntament de Barcelona.

Consum de tabac, sobrepès i obesitat i activitat física

Pel que fa als estils de vida relacionats amb la salut (Taula 13), a Sants-Montjuïc el percentatge de persones fumadores és superior al conjunt de Barcelona. La proporció de persones amb sobrepès o obesitat és també superior a la de Barcelona en ambdós sexes. Per altra banda, el nivell d'activitat física intensa al districte és més alt que a la ciutat en general, tant si s'hi inclou o exclou caminar. No obstant això, el percentatge de persones totalment inactives és superior al districte que al total de la ciutat.

Taula 13. Prevalença de consum de tabac, de sobrepès i obesitat i nivell d'activitat física segons sexe en persones de 15 anys i més. Sants-Montjuïc i Barcelona, any 2014.

	Sants-Montjuïc			Barcelona		
	Homes	Dones	Total	Homes	Dones	Total
	%	%	%	%	%	%
Consum de tabac						
Persones fumadores habituals	35,2	18,6	26,7	22,2	15,8	18,8
Sobrepès i obesitat						
Persones amb sobrepès	26,0	30,0	28,0	19,4	26,8	23,3
Persones amb obesitat	7,7	12,4	10,1	10,6	10,5	10,5
Persones amb sobrepès o obesitat	33,7	42,4	38,1	30,0	37,3	33,8
Nivell d'activitat física en temps de lleure (inclou caminar)						
Inactivitat	8,5	5,8	7,2	4,0	5,8	5,0
Activitat física lleu	14,3	26,3	20,3	21,4	26,5	24,1
Activitat física moderada	17,8	22,6	20,2	20,0	25,0	22,7
Activitat física intensa	59,5	45,2	52,4	54,6	42,6	48,3
Nivell d'activitat física en temps de lleure (exclou caminar)						
Inactivitat	56,0	71,8	63,9	56,0	67,7	62,2
Activitat física lleu	8,2	9,9	9,0	10,5	12,4	11,5
Activitat física moderada	9,4	5,8	7,6	11,3	10,1	10,7
Activitat física intensa	26,4	12,6	19,5	22,2	9,8	15,6

Font: Enquesta de Salut de Barcelona.

En el context descrit de dificultats de les famílies, sobresurt el tema de l'alimentació i dels mals hàbits alimentaris que fa que s'hagi detectat un augment de l'obesitat infantil. En alguns casos la mala alimentació no s'atribueix exclusivament a una manca de diners per comprar aliments saludables, sinó a un dèficit de coneixement sobre alimentació de les famílies:

“Porque hay mucha gente muy muy gorda allí. Hay mucho sedentarismo, sí (...). Porque a ver, puede haber niños que meriendan un bocata de este tamaño y cenan un bocata de este tamaño. Entonces, es como mucho, ¿no? Mucho chuche... Entonces, claro, estamos, por ejemplo, con las niñas que están en tránsito, que están cerca del desarrollo y están ya.... van en ese camino... y si siguen comiendo como comen, allí estará ese tema.”

“Hi ha nens que no mengen prou bé, això està clar. I no només a nivell perquè econòmicament no poden arribar, sinó perquè els pares tampoc tenen a vegades

els coneixements de nutrició suficients i no li donen importància per exemple a donar-los una fruita, no? I prefereixen donar-los, jo que sé!, qualsevol bollycao d'aquests, no? de pastisseria industrial.”

Respecte a l'activitat física, es destaca que al barri hi ha poca pràctica esportiva, tot i que hi ha molts espais i parcs per caminar i per fer activitats. S'esmenten dificultats per accedir als equipaments esportius privats per qüestions econòmiques d'una part important de la població. Es reivindiquen equipaments esportius públics i es demana que es reconsiderin els ajuts en l'accés a l'activitat esportiva per escolars, que es creuen insuficients per les necessitats del barri.

Conseqüències del consum de drogues

Mentre que a La Marina del Port les taxes d'inici de tractament per consum de drogues són similars a les del districte i a les del conjunt de Barcelona, al barri de La Marina del Prat Vermell són molt més altes (Taula 14). Així mateix, s'observa que l'alcohol és responsable de la majoria dels inicis de tractament, seguit de la cocaïna.

L'índex global de problemes de drogues (que va de 0 a 5) que contempla a més de les dades d'inici de tractament, la mortalitat per reacció adversa al consum de drogues, les urgències hospitalàries dels consumidors de drogues i les xeringues recollides al carrer, atorga a La Marina del Prat Vermell el nivell 5 (molt problemàtic), mentre que per La Marina del Port el nivell és 4 (problemàtic).

Taula 14. Inicis de tractament per consum de drogues. Marina del Prat Vermell, Marina del Port, Sants-Montjuïc i Barcelona, any 2014.

	Marina del Prat Vermell		Marina del Port		Sants-Montjuïc		Barcelona	
	N	Índex / Taxa	n	Índex / Taxa	n	Índex / Taxa	n	Taxa
Homes								
Alcohol	10	24,2	22	2,2	140	2,3	416	2,2
Cocaïna	6	14,5	7	0,7	56	0,9	403	0,8
Opiacis	1	2,4	7	0,7	49	0,8	270	0,8
Cànnabis	1	2,4	5	0,5	26	0,4	1.136	0,5
Total	18	43,5	42	4,3	279	4,5	2.294	4,4
Dones								
Alcohol	4	11,1	9	0,9	54	0,9	108	0,8
Cocaïna	2	5,5	1	0,1	17	0,3	98	0,2
Opiacis	0	0,0	0	0,0	8	0,1	80	0,2
Cànnabis	0	0,0	4	0,4	12	0,2	418	0,1
Total	7	19,4	15	1,5	96	1,5	745	1,4

Taxes per 1.000 habitants.

Font: Sistema d'informació de drogues de Barcelona. Agència de Salut Pública de Barcelona.

Tant des del CAP com de l'antena del CAS (Centre d'Atenció i Seguiment de Drogodependències) situat prop de la zona del Prat Vermell, confirmen que la proporció de persones que s'atenen amb problemes de drogues supera amb escreix la de la resta del districte. Aquest problema també afecta a nivell legal amb problemes de presó o judicis per tràfic.

També preocupa el consum de drogues entre els joves, especialment d'alcohol i de cànnabis, que es considera que està augmentant i que està molt normalitzat. En general, aquest consum es relaciona amb una manca d'alternatives d'oci saludable pels joves. El fet és que sigui per manca d'alternatives d'oci, per desatenció de les famílies o per abandonament escolar, hi ha infants i joves que passen molt de temps al carrer.

En alguns casos, el consum de drogues formaria part d'un quadre més complex associat a un trastorn depressiu, on el consum de drogues podria ser un factor de risc d'una temptativa de suïcidi:

“En aquesta plaça mateix als adolescents ja els veus que estan fent de tot excepte coses sanes per a ells mateixos i llavors clar... consum de drogues, porros i

alcohol. Ho fan públicament. I els adults del voltant no serveixen tampoc com a model perquè ells han fet el mateix.”

Salut sexual i reproductiva

La taxa de fecunditat de les dones de 15 a 49 anys del barri de La Marina del Prat Vermell és molt alta (76,5*1000), comparada a la de La Marina del Port (43,9*1000), la del districte de Sants-Montjuïc (42,2*1000) i la del conjunt de Barcelona (46,2*1000). La fecunditat és superior a La Marina del Prat Vermell independentment del país d'origen de la mare (Taula 14).

S'observa també una alta taxa de fecunditat entre les dones adolescents (15-19 anys) a La Marina del Prat Vermell (33,6*1000), tot i que aquestes dades s'han d'interpretar amb cura, donat que el baix nombre de naixements compromet la validesa dels indicadors. Pel que fa a la Marina del Port, la fecunditat en adolescents és similar a la del districte i superior a la de Barcelona, destacant la fecunditat entre les dones nascudes a Espanya, més elevada que al districte i que al conjunt de la ciutat (Taula 15).

Taula 15. Fecunditat en dones de 15 a 49 anys i de 16 a 19 anys segons país de naixement de la mare. Marina del Prat Vermell, Marina del Port, Sants-Montjuïc i Barcelona, període 2010-2014.

	Marina del Prat Vermell		Marina del Port		Sants- Montjuïc		Barcelona	
	n	Taxa	n	Taxa	n	Taxa	n	Taxa
Fecunditat dones 16-49 anys (taxes per 1.000 dones)								
Global	74	76,5	1.295	43,9	7.705	42,2	72.160	46.2
Dones nascudes a Espanya	49	64,6	801	38,7	4.326	38,2	45.723	44.5
Dones nascudes en països de renda alta	2	76,9	16	27,4	361	36,9	3.749	37.8
Dones nascudes en països de renda baixa	22	120,2	477	58,0	3.008	50,6	22.625	51.9
Fecunditat dones 16-19 anys (taxes per 1.000 dones)								
Global	4	33,6	29	10,2	150	10,7	1061	8,6
Dones nascudes a Espanya	3	30,9	15	6,8	54	5,4	429	4,5
Dones nascudes en països de renda alta	0	0	0	0,0	3	21,1	13	6,1
Dones nascudes en països de renda baixa	1	33,6	14	23,3	93	24,2	617	23,5

Països de renda baixa: Àsia sense Japó, Centre i Sud-Amèrica i Àfrica; Països de renda alta: resta de països (exclòs Espanya).

Font: Registre de Natalitat. Agència de Salut Pública de Barcelona.

Al districte de Sants-Montjuïc els embarassos en dones de 15 a 19 anys són menys freqüents que al conjunt de la ciutat. Els avortaments mostren xifres lleugerament inferiors a les de Barcelona, tant en les mares de països de renda alta com baixa. Les taxes d'avortaments en el grup d'edat de 15 a 49 anys són similars a les de Barcelona (Taula 16).

A La Marina del Prat Vermell, el percentatge de nascuts amb baix pes per edat gestacional és superior que a La Marina del Port, que al del districte i que al conjunt de la ciutat (Taula 17).

Taula 16. Embarassos adolescents i interrupcions voluntàries de l'embaràs (IVE) segons país de naixement de la mare. Sants-Montjuïc i Barcelona, 2014.

	Sants-Montjuïc		Barcelona	
	n	Taxa	n	Taxa
Embarassos adolescents				
(per 1000 dones de 15 a 19 anys)				
Global	61	18,4	660	21.5
De dones nascudes a Espanya	26	10,8	363	15.5
De dones nascudes en països de renda alta	1	35,7	10	16.6
De dones nascudes en països de renda baixa	34	38,7	287	43.7
Interrupcions voluntàries de l'embaràs				
(per 1000 dones de 15 a 19 anys)				
Global	40	12,1	472	15.4
De dones nascudes a Espanya	24	10	282	12.0
De dones nascudes en països de renda alta	0	0	5	8.3
De dones nascudes en països de renda baixa	16	18,2	185	28.2
Interrupcions voluntàries de l'embaràs				
(per 1000 dones de 15 a 49 anys)				
Global	572	13	5658	14.8
De dones nascudes a Espanya	254	9,5	2988	12.2
De dones nascudes en països de renda alta	23	8,8	224	8.5
De dones nascudes en països de renda baixa	295	19,9	2445	22.1

Països de renda baixa: Àsia sense Japó, Centre i Sud-Amèrica i Àfrica; Països de renda alta: resta de països (exclòs Espanya).

Font: Registre de Natalitat. Agència de Salut Pública de Barcelona.

Taula 17. Naixements prematurs i de baix pes. Marina del Prat Vermell, Marina de Port, Sants-Montjuïc i Barcelona, període 2010-2014.

	La Marina del Prat Vermell	La Marina del Port	Sants- Montjuïc	Barcelona
	%	%	%	%
Naixements amb baix pes al néixer (<percentil 10)	10,8	5,8	5,6	7,2
Naixements prematurs (<37 set. gestació)	6,8	6,2	6,0	6,5

Font: Registre de Natalitat. Agència de Salut Pública de Barcelona.

Els embarassos adolescents preocupen especialment al barri perquè hi ha la percepció de que han augmentat. Malgrat que tradicionalment la maternitat precoç al barri s'ha relacionat amb l'ètnia gitana, les persones entrevistades no la limiten a aquesta població. Des del món gitano la maternitat precoç no es percep com un problema perquè està molt integrada a la seva cultura, però manté una relació molt clara amb les expectatives de creixement personal, donat que sovint implica l'abandonament prematur dels estudis:

“I el tema de les dones gitanes i tot el tema dels matrimonis adolescents, els embarassos adolescents, que no només passa a l'ètnia gitana, sinó que també passa aquí, en las payas i en la gent emigrant. Que de vegades es parla... és que les sud-americanes... no, no, perdona, les sud-americanes i les nostres”.

“Nosaltres tenim la percepció de que continuen repetint rols, de que les mares són mares molt joves i les nenes són mares molt joves, i les nètes també.”

Al barri hi ha un important col·lectiu de persones d'ètnia gitana i es realça la particularitat del funcionament familiar en aquest col·lectiu. En concret es comenta que el paper de les dones està molt limitat a les tasques de cura de fills i gent gran dins de la família i que les seves possibilitats de desenvolupar un projecte professional són molt poques. Es destaca una mena d'admiració per la gent d'ètnia gitana, que ha afavorit la formació de matrimonis mixtes:

“I veus que hi ha famílies gitanes que els nens de 16 anys van amb unes motos fantàstiques i amb un cotxes que no sé què, i tenen molts diners, i això les nenes... tenen una certa atracció cap allà cap a aquesta cultura (...). Sí que hi ha aquesta admiració... perquè tenen un bon estatus econòmic en general.”

Malalties de declaració obligatòria

La Marina del Prat Vermell presenta taxes de malalties de declaració obligatòria molt superiors a les de La Marina del Port, el districte i la ciutat. Amb 5 nous casos de tuberculosi declarats al barri entre els anys 2010 i 2014, la taxa d'incidència és quasi sis vegades més elevada que la de La Marina del Port. Pel que fa al VIH, es van declarar 2 casos nous durant el mateix període, resultant una taxa d'incidència quasi quatre cops superior a la de La Marina del Port, i més elevada que la del districte i la de Barcelona.

Per la seva part, a La Marina del Port la taxa global de malalties de declaració obligatòria és inferior a la del districte i la de Barcelona. Pel que fa a Tuberculosi la taxa és inferior a la del districte i similar a la Barcelona en homes, metre que en dones és similar al districte i superior a Barcelona. En VIH les taxes estan sempre per sota tant del districte com de Barcelona (Taula 18).

Taula 18. Incidència de malalties de declaració obligatòria segons sexe. Marina del Prat Vermell, Marina del Port, Sants-Montjuïc i Barcelona, període 2010-2014.

	Marina del Prat Vermell		Marina del Port		Sants-Montjuïc		Barcelona	
	n	Taxa (IC 95%)	n	Taxa (IC 95%)	n	Taxa (IC 95%)	n	Taxa (IC 95%)
Total MDOs								
Homes	9	316,6 (144,5-601,0)	111	151,1 (124,3-181,9)	755	171,8 (159,8-184,5)	7.511	195,8 (191,4-200,3)
Dones	3	108,4 (21,8-316,8)	42	53,8 (38,7-72,7)	138	29,0 (24,4-34,3)	2.296	54,0 (51,8-56,3)
Total	12	213,9 (110,4-373,7)	154	101,6 (86,2-118,9)	893	97,6 (91,3-104,2)	9.817	121,4 (119,0-123,8)
Tuberculosi								
Homes	5	175,9 (56,7-410,4)	22	29,9 (18,8-45,3)	162	36,9 (31,4-43,0)	1.116	29,1 (27,4-30,8)
Dones	0		15	19,2 (10,7-31,7)	91	19,1 (15,4-23,5)	689	16,2 (15,0-17,5)
Total	5	89,1 (28,7-208,0)	37	24,4 (17,2-33,6)	253	27,6 (24,3-31,3)	1.805	22,3 (21,3-23,4)
VIH								
Homes	2	70,3 (7,9-254,0)	9	12,2 (5,6-23,3)	184	41,9 (36,0-48,4)	979	25,5 (23,9-27,2)
Dones	0		1	1,3 (0,0-7,19)	22	4,6 (2,9-7,0)	97	2,3 (1,9-2,8)
Total	2	35,7 (4,0-128,7)	10	6,6 (3,2-12,1)	206	22,5 (19,5-25,8)	1.076	13,3 (12,5-14,1)

Taxes per 100.000 habitants.IC95%: Interval de Confiança al 95%.

Font: Registre de Malalties de Declaració Obligatòria. Agència de Salut Pública de Barcelona.

Mortalitat

A La Marina del Port, l'esperança de vida en néixer dels homes és molt similar a la del districte i a la de Barcelona, al voltant dels 80 anys, mentre que en dones és de 87,7, més d'un any més alta que al districte i que a Barcelona. Per altra banda, al barri de La Marina del Prat Vermell l'esperança de vida és de només 70,8 anys en homes i 77,3 en dones, mostrant un excés de mortalitat tant global com prematura en ambdós sexes respecte al conjunt de Barcelona. Per la seva banda, la Marina del Port mostra un excés de mortalitat prematura només en homes (Taula 19).

Taula 19. Esperança de vida i taxes de mortalitat global i mortalitat prematura (Anys Potencials de Vida Perduts) en homes i dones. Marina del Prat Vermell, Marina del Port, Sants-Montjuïc i Barcelona, període 2010-2014.

	Marina del Prat Vermell	Marina del Port	Sants-Montjuïc	Barcelona
Homes				
Defuncions	43	675	4.015	36.701
Esperança de vida al néixer	70,8	80,0	80,3	80,3
Taxa de mortalitat estandarditzada	197,9	126,3	130,4	128,9
Raó de mortalitat comparativa	153,6*	98,1	101,2	100
Taxa de mortalitat prematura estandarditzada	1197,7	439,4	354,7	364,0
Raó de mortalitat prematura comparativa	329,0*	120,7*	97,4	100
Dones				
Defuncions	47	554	4.202	40.022
Esperança de vida	77,3	87,7	86,5	86,8
Taxa de mortalitat estandarditzada	137,7	75,9	80,4	78,9
Raó de mortalitat comparativa	174,5*	96,3	101,9	100
Taxa de mortalitat prematura estandarditzada	296,0	150,4	183,1	184,6
Raó de mortalitat prematura comparativa	160,4*	81,5	99,2	100

Taxes per 10.000 habitants. Referència per l'estandardització: població de Barcelona 2014.

Raó de mortalitat comparativa: (Taxa de mortalitat estandarditzada/ Taxa de mortalitat estandarditzada de Barcelona)*100.

*Significatives al 95%.

Font: Registre de Mortalitat. Agència de Salut Pública de Barcelona.

Si ens fixem en les sis causes de mort més freqüents (Taula 20), també observem taxes de mortalitat més elevades en general a La Marina del Prat Vermell, mentre que les taxes d'anys potencials de vida perdut també són més altes, especialment per malalties infeccioses, tumors i malalties del sistema

circulatori. Tanmateix, aquestes taxes per causes específiques de mortalitat poden estar força afectades pel baix nombre de casos a cada grup.

Pel que fa a La Mar Marina del Port, s'observa una mortalitat prematura més elevada en homes en malalties del sistema circulatori.

Taula 20. Mortalitat global i prematura pels 6 grups de causes de mort més freqüents segons sexe. Marina del Prat Vermell, Marina del Port, Sants-Montjuïc i Barcelona, període 2010-2014.

	TEM*				TAPVP**			
	Marina del Prat Vermell	Marina del Port	Sants-Montjuïc	BCN	Marina del Prat Vermell	Marina del Port	Sants-Montjuïc	BCN
Homes								
I. Malalties infeccioses i parasitàries	14,3	2,4	2,9	2,3	249,4	23,4	18,2	15,6
II. Tumors	50,0	41,0	40,2	41,6	344,6	155,7	141,3	145,5
VII. Malalties del sistema circulatori	63,6	34,4	37,7	34,9	256,3	93,4	64,3	65,1
VIII. Malalties del sistema respiratori	24,4	17,9	16,0	15,7	0,0	13,0	16,9	15,0
IX. Malalties del sistema digestiu	11,1	4,9	6,1	6,2	97,3	37,1	20,0	22,5
XVII. Causes externes de mortalitat	6,8	6,9	6,4	6,1	202,2	82,9	62,9	68,3
Dones								
I. Malalties infeccioses i parasitàries	10,6	1,7	2,1	1,6	152,9	13,6	6,3	5,8
II. Tumors	25,9	19,4	20,2	19,7	77,8	91,9	99,5	100,3
VII. Malalties del sistema circulatori	47,3	22,6	23,7	23,7	0,0	17,4	20,2	21,4
VIII. Malalties del sistema respiratori	0,0	7,8	6,4	6,7	0,0	15,1	7,8	7,3
IX. Malalties del sistema digestiu	8,0	3,4	4,5	3,8	0,0	4,3	8,3	8,2
XVII. Causes externes de mortalitat	3,0	2,1	3,6	3,5	0,0	0,4	22,0	21,9

*Taxa Estandarditzada de Mortalitat

** Taxa d'Anys Potencials de Vida Perduts

Taxes per 10.000 habitants. Estandardització amb població de referència Barcelona 2013.

Font: Registre de Mortalitat. Agència de Salut Pública de Barcelona.

4. ELS ACTIUS DEL BARRI

Les entrevistes realitzades han permès identificar actius per la salut dels barris, característiques de les persones, dels recursos que disposa i del propi entorn construït que fan o poden fer més fàcils les opcions per una vida i un entorn més generador de salut. A continuació es fa un breu resum organitzat per tipus d'actiu, que caldrà tenir molt en compte en el futur proper, quan es decideixi de quina manera, a través de l'acció comunitària, es poden generar més oportunitats per la salut, especialment pels problemes que es considerin prioritaris.

Recursos relacionats amb les persones

La gent del barri es considera un actiu molt important pel seu caràcter lluitador, donat que la història del barri ha estat lligada a moltes reivindicacions. Moltes de les persones entrevistades han destacat el teixit associatiu com un actiu important del barri. Els sentiments positius cap al barri de la gent que hi viu han promogut les ganes de defensar els seus interessos i ha fet que tradicionalment hi hagi hagut molta reivindicació i mobilització organitzada per millorar la situació del barri.

Hi ha una consciència de que és un barri que té algunes mancances importants en comparació amb altres barris i que ha estat una mica oblidat per les administracions però, per altra banda, també es creu que el barri està en plena evolució i que s'hi estan avocant recursos, i que això representa l'oportunitat no només de fer coses, sinó també de fer-les de forma innovadora:

“Jo penso que la gent que viu al barri de La Marina té una certa consciència de formar un grup i amb ganes de millorar la seva situació, que s'impliquen en el seu barri, que proposen coses per canviar la seva realitat que és molt dura, almenys en comparació a altres barris de la ciutat i reivindiquen els seus drets i les seves necessitats.”

“Són gent que s'està organitzant per aconseguir allò que vol amb els seus esforços i reclamant que se'ls tingui en compte com qualsevol altre ciutadà. Entenen que tenen unes mancances més importants respecte als d'altres llocs.”

“És un barri de Barcelona que encara pot créixer però, això necessàriament et fa plantejar quin model de creixement vol imposar”

De tota manera, tot i que es pensa que cal protestar i demanar allò que es considera que fa falta, també es dóna una certa desesperança respecte a la resposta que reben de les Administracions:

“La gent ja s’ha acostumat a malviure, perquè hem reclamat molt i no ens fan cas. El metro, per exemple, no arribarà mai.”

Aquesta sensació d’abandonament de l’Administració es manifesta especialment entre els veïns i veïnes entrevistats de la barriada d’Eduard Aunós:

“Estamos abandonados, como si no existiésemos. No nos hacen caso. El barrio está muy dejado.”

“Es que ¿quién va a venir aquí? La policía no pone ni una multa, no se atreven.”

“El Ayuntamiento no hace nada. Vienen aquí solo cuando les interesa.”

“Sí, por ejemplo, ¿cómo está el tema del campo de fútbol? Nos dijeron que iban a hacer un polideportivo aquí, hace ya más de dos años, y no se ha hecho nada.”

Per altra banda, s’esmenta que el barri funciona molt com un poble, que es fa molta vida al carrer, que la gent es coneix molt i que hi ha suport i ajuda entre veïns. Això representa un potencial de xarxa de suport informal amb possibilitats de treballar i explotar com a actiu solidari.

També es comenta que existeix molta xarxa familiar i molt suport entre les famílies. Hi ha la percepció de que la solitud i l’aïllament es dóna menys que en altres barris.

Entitats del barri

Darrerament, les entitats del barri treballen per tal de fer coses conjuntament, per aglutinar-se en xarxes, fomentar el sentiment de pertinença al barri i així superar la divisió administrativa de La Marina. Per altra banda, s’apunta a dinàmiques personals en el lideratge d’algunes entitats i en les dificultats per

incorporar-hi gent jove, fet que es tradueix en un envelliment d'aquestes entitats.

La percepció és que el jovent es vincula poc amb espais o associacions i que no participen de la vida comunitària. Aquest fet repercuteix en una manca de base, de massa crítica que nodreixi les associacions del barri, les rejoyeneixi i les doni continuïtat. De la mateixa manera, en tant que la mitjana d'edat de la gent que participa en les associacions és elevada, les realitats que es viuen des de les associacions s'allunyen de les necessitats pròpies dels joves.

„..no han adquirit els valors que representa el compromís amb els altres, crear coses entre ells, definir què volen ser de grans o quins drets volen tenir com a joves i com volen enfocar les polítiques adreçades a joves .

“Tampoc els veus tant al carrer o a la plaça, però no hi ha una alternativa, es queden a casa amb l'ordinador. La idea general és que els joves es vinculen poc amb espais o associacions al barri. Els hi costa.”

Una possible explicació a la manca d'implicació del jovent en la vida comunitària del barri és l'heterogeneïtat dels joves del barri:

“Jo no sé si els joves d'aquest barri com que hi ha massa dispersió, no hi ha un origen cohesionat des del principi, són molt heterogenis entre ells, des del punt de vista de l'origen, des del punt de vista socioeconòmic, cultural, llavors hi ha massa dispersió.”

Es considera important la feina que fa Càritas i la parròquia de la Mare de Déu del Port i Sant Bartomeu.

Encara que es compta amb el treball d'entitats com El Submarí, de la Fundació Mans a les Mans, el Projecte Imagina't a Eduard Aunós o les classes de repàs que s'ofereixen des de l'Ateneu Popular L'Engranatge, a les entrevistes sorgeix la demanda de disposar de més recursos de suport a l'educació com ara espais de reforç escolar o incrementar el ventall d'activitats extra-escolars.

Hi ha una valoració molt positiva de la implicació dels professionals de tots els àmbits que treballen al barri. Igualment, la feina de les entitats a l'hora de dinamitzar el barri i tirar endavant projectes comunitaris es valora molt positivament.

En aquest sentit, el **treball en xarxa** i la xarxa comunitària actualment en funcionament es considera un actiu molt important del barri . D'entre les xarxes comunitàries presents al barri destaca la Taula d'Infància, Adolescència i Famílies (TIAF) La Marina, una xarxa d'entitats, serveis i persones que treballen pel benestar infantil a La Marina del Port i La Marina del Prat Vermell.

Serveis i equipaments

Respecte als equipaments de què disposa el barri, es valora molt positivament la **biblioteca**, que consideren un actiu molt important i que ofereix espais i serveis a diferents col·lectius de ciutadans (Associació de Familiars Cuidadors de Persones Dependents o els aturats) i col·labora en l'educació amb altres entitats del barri (escoles, projecte Imagina't).

A nivell de **salut**, el barri disposa de dos Centres d'Atenció Primària (CAP), un situat a la zona de la Marina del Port (CAP La Marina), prop de la Plaça Cerdà, i l'altre a la Marina del Prat Vermell (CAP Dr. Carles Ribas), al vessant de la muntanya de Montjuïc. Es comenta positivament la participació dels CAP en la vida comunitària. Com aspecte negatiu, s'esmenta la limitació en les especialitats disponibles i l'eliminació del servei d'urgències a la nit i els caps de setmana, que s'atribueix a les retallades. Es valora positivament l'antena del CAS (Centre d'Atenció i Seguiment de les drogodependències) i la unitat mòbil de venopunció, situats al CAP Dr. Carles Ribas, en el tractament i la reducció de danys en les persones amb dependència a les drogues. També se situa al barri l'hospital de dia d'adolescents de Sant Pere Claver, considerat un actiu important.

Pel que fa als equipaments **esportius**, es troba a faltar disposar d'un poliesportiu municipal al barri, encara que aquest està ja en construcció. Es disposa d'equipaments esportius a nivell de districte com els de La Bàscula, encara que es comenta que estan saturats, o els situats a la muntanya de Montjuïc que són de ciutat i no es perceben del barri. Hi ha altres equipaments esportius com les pistes de futbol del Prat Vermell, les pistes de Can Ferrero o el camp del Iberia, però es reclamen espais oberts esportius gratuïts.

Els **serveis socials** fan una feina important al barri atenent a molts grups de població amb problemàtiques variades, com ara dificultats econòmiques, desnonaments, conflictes paterno-filials o violència masclista, i realitzen accions de caràcter preventiu i de promoció social a partir de la participació en les diferents taules de treball comunitàries i en xarxa.

Al barri hi ha dos **centres cívics** (La Cadena i la Casa del Rellotge) i la Sala Pepita Casanellas, on es realitzen la majoria dels actes del barri.

Es valora positivament el nou **mercat** de la plaça de La Marina, que ha servit per renovar i donar vida a la plaça, però es troben a faltar altres equipaments o establiments de lleure com cinemes, teatres o locals d'oci nocturn.

El barri també compta amb dos **Casals de Gent Gran**, però es troba a faltar un Centre de Dia. Igualment, també disposa d'una **ludoteca** (La Casa dels Colors) però es reclamen més espais de joc per la infància distribuïts pel barri.

Un tema recurrent en molts dels discursos de les persones entrevistades és la manca d'**espais per joves**, especialment per aquells que ja són fora del circuit escolar. Es troben a faltar espais de trobada de lleure, de convivència, de relació o d'esports que siguin accessibles i gratuïts. Algunes de les persones entrevistades parlen de la necessitat d'un espai jove polivalent on es puguin combinar activitats de lleure amb informació sobre temàtiques variades (laboral, salut, afectivitat, sexualitat...). En aquest sentit, cal esmentar la recent orientació de La Bàscula, fins ara un equipament de ciutat, cap a una funció adreçada a donar resposta a aquesta necessitat del barri:

“Hi ha manca d'espais per joves al barri. Manca d'espais on els joves puguin estar, on tinguin alternatives d'oci i altres tipus d'activitat que no sigui estar a la plaça asseguts o al centre comercial Gran Via2 amb un oci de mirar botigues o que es puguin connectar a internet, però que no és una alternativa a fer activitats i conèixer altres joves o proposar idees.”

“No tenen gaire espais i molts dels joves els caps de setmana salten als patis de les escoles per poder gaudir d'un moment d'activitat d'esport per exemple”

S'apunta també que els joves han de sortir fora a divertir-se perquè al barri no hi ha oferta d'oci:

“..però és curiós que no hi ha, per exemple, cap bar que tanqui tard i que estigui dedicat a la gent jove. La gent jove quan ha d'anar al cine, quan ha d'anar a la discoteca, on sigui, d'oci, ha de sortir necessàriament del barri.”

“El problema pels joves és que si tu vols fer un oci normalitzat te n'has d'anar fora d'aquest barri i llavors la vida de barri no la fas com a jove o si la fas no és amb hàbits saludables, que passes per aquí a les 10 del matí i ja fa olor a porro i penses, ostres si només son les 10 del matí... i fins tard, perquè no tenen altres alternatives, no estan o no són adients”

En aquest sentit, es comenta que “no es fa vida al barri com a jove” i això lliga amb la idea, també reiterada entre els entrevistats, d'una “joventut invisible” i en la **difficultat per arribar a la població jove** com a col·lectiu des dels serveis (salut, ocupació...) i de que s'hi vinculin:

“Com a col·lectiu de risc els joves és molt prioritari, els més grans de 16 anys, perquè són los invisibles absolutos y además molestan i se'ls culpabilitza.”

“Hi ha dificultat per arribar a part dels nois que no trobes al carrer amb la litrona, als joves que estan a casa, estudiant, treballant, o no. També hi ha molta joventut invisible ´ni-ni´ a casa.”

“En general costa molt arribar als joves, costa que s'enrollin a BASA, ho veuen molt institució. S'hauria de treballar amb diferents perfils de joves.”

“A los adolescentes no tenemos acceso porque no aparecen, no vienen tanto por aquí y nosotros el contacto que tenemos son con los de los esplais y dentro del barrio es un mínimo”

Per altra banda, els equipaments estan distribuïts poc equitativament entre La Marina del Port i La Marina del Prat Vermell, donat que quasi tots estan concentrats a la part del Port. La Marina del Prat Vermell necessitaria desenvolupar-se a nivell d'equipaments. La població que viu en altres barriades com Can Clos o El Polvorí tampoc disposa de serveis:

“Hi ha zones que estan molt rehabilitades i tenen serveis més a prop, mentre que d'altres estan molt més aïllades.”

“ Al ser un barri tan allargat fa que les coses que estan als extrems estiguin molt allunyades per a moltes persones del barri”

S'apunta també la necessitat de disposar d'un **equipament multifuncional** i ampli que serveixi per aglutinar la identitat del barri, una mena de centre integrador que doni vida i personalitat al barri.

D'acord amb les persones entrevistades, la característica fonamental dels **centres educatius** públics de La Marina és la seva diferenciació segons la zona on aquests estan ubicats. Aquesta segregació es donaria tant en escoles bressol com en escoles de primària i instituts. En aquest sentit, hi ha la sensació de que es creen guetos escolars on alguns centres concentren un alt percentatge de població immigrada i de conflictivitat, donant-se situacions d'alta complexitat entre l'alumnat. Es considera que el problema principal d'aquestes escoles són les mancances de les famílies per donar recolzament als equips escolars en l'educació dels seus fills. Aquest fet es tradueix en una manca d'estímul i d'adhesió de les escoles als programes i amb una baixa preparació dels alumnes.

L'aïllament urbanístic d'algunes barriades incideix també en l'aïllament de l'escola per la dificultat que tenen els nens de sortir del barri. Això porta a les persones entrevistades a parlar d'algunes escoles tancades en elles mateixes, que tenen dificultats per connectar amb l'exterior i fer activitats fora. Tot i que es considera que la feina que es fa a les escoles es bona, hi ha la percepció de que les escoles del barri en general estan poc valorades i que hi ha pares que pensen que l'avenç social del seu fill passa per que vagi a una escola fora del barri. Aquest fet contribueix a perpetuar els problemes d'algunes escoles i a que la gent del barri no s'identifiqui amb un barri únic, sinó que segueixen pensant que són de Sant Cristòfol, de Can Clos o del Polvorí...

Per altra banda, es considera que els serveis educatius de què disposa el barri serien adequats des d'una perspectiva de rati de població, però la dotació d'aquests serveis no seria suficient donada la complexitat existent al barri en termes de problemàtica familiar que es tradueix en dificultats escolars i d'aprenentatge. També es troba a faltar disposar de centres educatius amb oferta de cicles formatius.

Al barri també hi ha situats alguns equipaments de ciutat, com el CIE o l'alberg per persones sense llar. L'anunci de construir la nova presó al barri suscita queixes entre la població, que considera que ubicar aquest tipus d'equipament al barri no ajuda a millorar la seva imatge.

“ A més a més, a part de que ara volen portar la Model aquí, també tenim el CIE. Totes les coses que molesten les tenim aquí”

Llistat d'actius del barri

A més de l'existència de parcs i zones verdes, on destaca especialment la muntanya Montjuïc, els actius identificats al barri són els següents:

Salut:

- CAP La Marina
- CAP Dr. Carles Ribas
- Unitat mòbil de venopunció de l'ASPB
- Hospital de dia d'adolescents de Sant Pere Claver
- La Tarda Jove (CAP Dr. Carles Ribas)
- Consulta CAS dimecres a la tarda al CAP Dr. Carles Ribas
- Consulta del CSMIJ al CAP La Marina
- Consulta del CSMA al CAP Dr. Carles Ribas
- Consulta Jove (Hospital Sant Pere Clavé)

Esportius:

- La Bàscula Esportiva
- Pistes de futbol del Prat Vermell, Can Ferrero i Camp de l'Ibèria
- Instal·lacions de Montjuïc
- “Activita'T als Parcs”
- Entitats esportives

Educatius:

- Escoles:
Infantil: Collserola, El Cotxet, El Niu, Bellmunt
Primària: Bàrkeno, Can Clos, El Polvorí, Enric Granados, Ramon Casas, Seat, Algafeme, Garibiñe
Instituts: Lluís Domènech i Montaner, Montjuïc
Escola d'Adults: CFA Sants-Sant Ramon de Penyafort
Professional: Mare de Déu de La Mercè
- Espai Familiar La Casa del Colors
- Ludoteca
- Esplais (Espai T, La Platjeta, Espai Èlion)
- Fundació Mans a les Mans (El Submarí')
- Projecte Imagina't
- Biblioteca Francesc Candel

- Taula d'Infància, Adolescència i Famílies (TIAF)

Gent gran:

- Casals de Gent Gran (La Capa, Casal de Sant Cristòfol)
- Residència
- Apartaments per Gent Gran de Gran Via i del Coure i La Capa i el Servei d'Àpats en Companyia de La Capa.

Socials/culturals:

- CSS La Marina
- Centre Cívic La Cadena
- Centre Cívic La Casa del Relotge
- Sala Pepita Casanellas
- La Bàscula
- Ateneu Popular L'Engranatge
- Unió d'Entitats de la Marina
- Coordinadora d'Associacions de Veïns de la Marina
- Associació de Familiars Cuidadors de Persones Dependents de la Marina
- Associació Àncora (Grup de dones "Los Girasoles")
- Grup Dones en Acció.
- El Graner
- Xarxes comunitàries:
- Espai Comunitari de la Marina (TIAF, Taula de Dones, Taula d'Esports, Taula d'inserció laboral, Taula de Salut Comunitària)

Altres:

- Càritas
- Parròquia Sant Cristòfol
- Parròquia Sant Bartomeu
- Alberg de persones sense sostre
- La Casa de l'Agricultura
- Fundació Esclat
- Fundació Hàbitat 3

Limitacions

Les principals limitacions que aquest informe pot tenir respecte a la informació que aporta s'assenyalen a continuació.

Donat que alguns registres no disposen de la informació necessària per donar dades a nivell de barri, alguns indicadors només s'han pogut presentar a nivell de districte i Barcelona ciutat, com succeeix amb els que s'obtenen de l'Enquesta de Salut de Barcelona, la qual no permet un nivell de desagregació inferior al districte.

D'altra banda, el baix nombre de casos que es donen en alguns dels indicadors, sobre tot els de malalties i mortalitat, obliga a haver d'agregar anys i donar els resultats per períodes de temps. El període utilitzat s'indica en la llegenda de les taules i figures. Destaca també que en el cas de La Marina del Prat Vermell, la poca població fa que algunes estimacions siguin poc precises i, per tant, la comparabilitat de taxes i proporcions amb les del districte i de Barcelona sigui baixa.

Tot i que es va poder realitzar un grup mixt de discussió amb persones residents al barri Eduard Aunós, que es va centrar en la problemàtica del barri, també es considera una limitació no haver fet grups de discussió amb homes i dones adults del barri, que hauria permès aprofundir en problemàtiques específiques del seu context vital. De tota manera, s'han pogut contrastar amb la Taula de Dones els aspectes relacionats amb les condicions de vida de les dones del barri que es mostren en aquest informe.

Per altra banda, no s'ha pogut entrevistar a cap informant clau pertanyent al col·lectiu gitano o d'immigrants per recollir la seva perspectiva sobre algunes qüestions i que haurien pogut ser útils per il·lustrar la convivència intercultural al barri.

Finalment, donada la heterogeneïtat del barri, en alguns casos no queda prou clar en les entrevistes si les manifestacions de les persones entrevistades fan referència al conjunt del barri o a un territori o zona concreta.

Conclusions

La característica principal dels barris de La Marina és la seva configuració en petites barriades o zones diferenciades que li atorguen una heterogeneïtat que dificulta poder parlar de la salut del barri i dels seus determinants en termes generals. Els indicadors socioeconòmics i de salut de La Marina del Port són millors que els de La Marina del Prat Vermell, però dins de La Marina del Port també es constata l'existència de clares diferències entre barriades. L'establiment històric d'aquestes barriades i l'aïllament que han viscut ajuda a entendre aquesta identitat heterogènia dels barris de La Marina.

Malgrat que es donen situacions de solitud entre la gent gran del barri, l'existència de molta xarxa familiar i la característica de barri obert al carrer amb barriades on es coneix tothom, faria que els problemes derivats de la solitud fossin menors que en altres parts de la ciutat. To i això, es troba a faltar un servei de voluntariat per acompanyar la gent gran. Destaca el suport continuat de les persones grans al seus fills contribuint amb les seves pensions a l'economia familiar i amb la cura dels nés.

Respecte a la població immigrada, es parla de la seva poca integració, sovint agreujada pe la manca de coneixement de l'idioma en alguns col·lectius, i del seu aïllament respecte a les estructures associatives del barri. Cal fer esment de la problemàtica específica dels nens i adolescents, marcada per la decepció respecte a les expectatives formades.

Es constata el manteniment de rols tradicionals de gènere entre els joves i hi ha necessitat de crear consciència i donar visibilitat al problema de la violència masclista i d'establir una xarxa de suport a les dones que la pateixen.

L'atur, especialment elevat a La Marina del Prat Vermell, i la precarietat laboral són els principals problemes del barri que tenen com a conseqüència dificultats econòmiques i pobresa. Es destaquen les dificultats econòmiques que viuen algunes famílies i la feminització de la pobresa. Les persones aturades de llarga durada també seria un col·lectiu amb risc d'exclusió.

Sobresurt el baix nivell educatiu del conjunt de la població, que es confirma en l'alt nivell d'abandonament escolar que es dona entre la població estudiant. Aquest baix nivell de formació es manifesta clarament en la manca d'habilitats per donar suport als fills en l'educació, creant un cercle viciós que dificulta la millora social de les noves generacions.

La problemàtica que afecta les famílies del barri es defineix com un ambient familiar empobrit marcat per l'atur, la precarietat laboral, la pobresa i la poca formació, que comporta unes estructures familiars debilitades on els infants no tenen les condicions necessàries per un bon desenvolupament. Destaca la manca d'habilitats parentals que desborden la capacitat dels pares per relacionar-se amb els fills i que fa que es desvinculin de la seva responsabilitat.

Els barris de La Marina són els que concentren més trastorns mentals i més greus de tot el districte, fet que es relaciona amb la difícil situació sociolaboral del barri. Destaca l'atur de llarga durada i la pèrdua del rol tradicional com a factors de risc de mala salut mental entre els homes. També es descriu un augment dels problemes de salut mental entre infants i adolescents i es realça la importància de la detecció i atenció precoç i la necessitat d'intervencions preventives. En un context de manca de recolzament familiar i de motivació per seguir estudiant, l'atur juvenil pren especial rellevància per la salut mental dels joves de La Marina. Es troben a faltar recursos de salut mental al barri per donar resposta a la demanda d'atenció.

Es remarca l'elevat nivell de crispació del barri. El nerviosisme i l'agressivitat, agreujat per una manca d'habilitats relacionals, es tradueix en un nivell elevat de violència física i verbal en les relacions, tant entre infants i joves com entre pares i fills.

Respecte a les pràctiques relacionades amb la salut, sobresurt els mals hàbits alimentaris, fruit de la manca de diners per comprar aliments saludables i de la poca formació sobre alimentació saludable, així com la poca pràctica esportiva sovint degut a la manca d'espais esportius públics.

Els problemes relacionats amb les drogues són especialment destacables a La Marina del Prat Vermell, amb una taxa d'inicis de tractament molt més elevada

que a La Marina del Port, el districte i la ciutat. Tot i això, a La Marina del Port l'índex global de problemes relacionats amb les drogues li atorga la qualificació de problemàtic (nivell 4 sobre 5). Preocupa el consum de drogues entre els joves, especialment d'alcohol i cànnabis, que es relaciona amb una manca d'alternatives d'oci. Bé sigui per manca d'alternatives d'oci, per desatenció de les famílies o per abandonament escolar, preocupa que els infants i joves passin molt temps al carrer.

La taxa de fecunditat entre les adolescents a La Marina del Prat Vermell és molt elevada. A La Marina del Port, tot i ser similar a la del districte, destaca la fecunditat més elevada entre les dones nascudes a Espanya.

L'esperança de vida de la població de La Marina del Prat Vermell és gairebé deu anys inferior a la de La Marina del Port, que és similar a la del districte i a la del conjunt de Barcelona, mostrant una mortalitat prematura per malalties infeccioses, tumors i malalties del sistema circulatori. A La Marina del Port s'observa una mortalitat prematura més elevada en homes en malalties del sistema circulatori.

Dels problemes de convivència, destaquen els de neteja i manteniment de l'espai públic, atribuïts a conductes incíviques entre la població. Per altra banda, la venda de drogues que es segueix produint en algunes zones del barri és un element distorsionador important que marca la dinàmica d'algunes barriades i afecta les relacions i la convivència on s'estableixen relacions de poder que són acceptades tàcitament per la població afectada. La manca de resolució d'aquesta situació es viu com un abandonament per part de l'Administració i genera una forta desil·lusió i desesperança respecte al futur del barri i les seves expectatives de millora.

La manca d'un transport públic adequat amb accés a les línies de metro de la ciutat és viscut per la gent del barri com un greuge comparatiu històric important que ha propiciat una certa incomunicació del barri respecte a la resta de la ciutat, amb efectes negatius en tant que limita l'accés a serveis que estan fora del barri i redueix les possibilitats de desenvolupament de les persones.

La gent del barri es considera un actiu molt important pel seu caràcter lluitador, destacant el teixit associatiu. Tot i que es creu que el barri està en plena evolució i representa una oportunitat per fer coses, també es dóna una certa desesperança respecte a la resposta que reben de les Administracions.

El barri funciona molt com un poble i hi ha suport i ajuda entre veïns, representant un potencial de xarxa informal amb possibilitats de treballar i explotar com a actiu solidari.

Existeix una dificultat per implicar els joves amb la vida associativa del barri, que repercuteix en un envelliment de les associacions i que aquestes s'allunyen de les necessitats pròpies dels joves.

Es valora molt positivament la implicació dels professionals de tots els àmbits que treballen al barri i la feina de les entitats per tirar endavant projectes comunitaris. El treball en xarxa i la xarxa comunitària actualment en funcionament es considera un actiu molt important del barri.

El barri disposa de serveis i equipaments culturals, de salut i educatius, però es consideren insuficients els recursos de suport a l'educació i d'educació professional, els espais per infants i joves i els esportius. Alhora, els recursos estan distribuïts poc equitativament en el territori. S'apunta també la necessitat de disposar d'un equipament multifuncional que serveixi per aglutinar la identitat del barri.

Llistat prioritzat de necessitats

La Jornada de Priorització va tenir lloc el 13 de març de 2017 a l'espai musical i jove La Bàscula de La Marina, amb una participació aproximada de seixanta veïns i veïnes. El cartell divulgatiu de la jornada es mostra a la Figura 11. Es va realitzar una votació individual i una altra de grupal. L'abandonament prematur dels estudis i el fracàs escolar va ser la necessitat amb més suport a la votació individual (32 vots), mentre que els problemes de salut mental ho va ser en la grupal (5 vots). (Taula 21 i Taula 22). A partir de les necessitats més votades, la Taula de Salut de la Marina consensuarà les línies de treball i les futures accions per al seu abordatge.

Taula 21. Llista ordenada de necessitats segons la votació individual a la Jornada de Priorització del 13/03/2017.

Grup de població	Necessitat detectada	Vots
1 Infants, adolescents i joves	Abandonament prematur dels estudis i/o fracàs escolar	32
2 Tota la població	Manca d'equipaments esportius públics	31
3 Tota la població	Baix nivell d'estudis del barri	29
4 Adolescents i joves	Consum de drogues (alcohol, cànnabis...)	28
5 Tota la població	Problemes de mobilitat i d'accessibilitat als serveis per la manca de transport i les barreres arquitectòniques del barri.	26
6 Població adulta	Problemes de salut mental (ansietat, depressió...) relacionats amb l'atur i, especialment, amb l'atur de llarga durada	22
6 Tota la població	Desil·lusió, conformisme i desesperança per la sensació d'abandonament administratiu del barri	
7 Infants, adolescents i joves	Problemes de salut mental relacionats amb la situació de crisi econòmica	21
8 Tota la població	Brutícia i problemes de manteniment de parcs i carrers per conductes incíviques	
8 Tota la població	Sensació d'inseguretat per la presència d'alguns col·lectius al carrer	20
9 Població adulta	Problemes de convivència entorn la venda de drogues	18
9 Tota la població	Consum de drogues (alcohol i cocaïna)	18
10 Tota la població	Aïllament social per l'aïllament geogràfic del barri i entre algunes barriades	
10 Gent gran	Condicions d'habitatge precàries en algunes barriades (habitatges deteriorats, sense ascensor, barreres arquitectòniques, situacions de pobresa energètica etc.)	17
11 Infants, adolescent i joves	Manca d'espais d'esbarjo i oci saludable, amb especial atenció a les persones amb diversitat funcional	16
12 Tota la població	Distribució territorial desigual i manca d'alguns serveis al barri	
12 Gent gran	Solitud i aïllament	14
13 Població adulta	Malestar físic i emocional de dones en situació de violència masclista	12
13 Tota la població	Manca d'una identitat comuna de barri de la Marina	
		88

14	Famílies Població adulta	Desatenció d'infants i dificultats per exercir una parentalitat positiva Problemes de salut mental (ansietat, depressió...) per situacions de precarietat i pobresa, amb especial atenció a la feminització de la pobresa	11
15	Infants, adolescents i joves	Sobrepès i obesitat per manca d'hàbits saludables (mals hàbits alimentaris i inactivitat física, entre d'altres)	9
16	Adolescents i joves	Manca d'oferta de formació post-obligatòria per a persones amb diversitat funcional	8
17		Dificultats d'ocupabilitat de la població jove amb diversitat funcional	8
18	Tota la població	Crispació i malestar (agressivitat verbal) per la manca d'habilitats relacionals	7
19	Població adulta	Plagues, arbres malalts i poc manteniment de l'entorn (ex: paviment, enllumenat) al barri d'Eduard Aunós.	7
20	Adolescents i joves	Manca de xarxa social d'alguns col·lectius de persones immigrades	6
21		Embarassos en noies adolescents	6
22	Gen gran	Responsabilitats de criança i càrregues familiars	5
23		Situacions de maltractament familiar i estafes	5
24	Població adulta	Dificultats d'ocupabilitat de la població adulta amb diversitat funcional	4
25	Tota la població	Contaminació acústica i de fums entorn del Pg. de la Zona Franca	3

Taula 22. Llista ordenada de necessitats segons la votació grupal a la Jornada de Priorització del 13/03/2017.

	Grup de població	Necessitat detectada	Vots
1	Població adulta	Problemes de salut mental (ansietat, depressió...) relacionats amb l'atur i, especialment, amb l'atur de llarga durada	5
2	Infants, adolescents i joves	Abandonament prematur dels estudis i/o fracàs escolar	4
3	Tota la població	Problemes de mobilitat i d'accessibilitat als serveis per la manca de transport i les barreres arquitectòniques del barri.	2
	Població adulta	Problemes de convivència entorn la venda de drogues	
		Malestar físic i emocional de dones en situació de violència masclista	
		Consum de drogues (alcohol, cocaïna...)	
4	Gent gran	Condicions d'habitatge precàries en algunes barriades (habitatges deteriorats, sense ascensor, barreres arquitectòniques, amb situacions de pobresa energètica etc.)	1
		Manca d'espais d'esbarjo i oci saludable, amb especial atenció a les persones amb diversitat funcional	
	Infants, adolescents i joves	Sobrepès i obesitat per manca d'hàbits saludables (mals hàbits alimentaris i inactivitat física, entre d'altres)	
		Manca d'oferta de formació post-obligatòria per a persones amb diversitat funcional	

Figura 11. Cartell divulgatiu de la Jornada de Priorització de les Necessitats en Salut del barri de La Marina.

VINE A DECIDIR PEL TEU BARRI

Jornada de priorització de necessitats en SALUT de la Marina

Dilluns 13 de març a les 18:30 h
Lloc: La Bàscula (Carrer del Foc, 128)

Hi haurà berenar
Truqueu al tel.: 93 401 95 64 si requereix: Servei de cangur

Organitza:

- CSB Consorci Sanitari de Barcelona
- Agència de Salut Pública
- Sant Pere Claver FUNDACIÓ SANITÀRIA
- Institut Català de la Salut Equip d'Atenció Primària Doctor Carles Ribas
- Ajuntament de Barcelona
- TIAF La Marina Taula d'Infància, Adolescència i Famílies
- Taula d'esports de La Marina
- la marina unió d'entitats
- amcl associació mitjans comunicació local
- fundació privada Mans a les Mans
- L'ENGRANATGE Ateneu Popular La Marina Zona Franca
- Dones LA MARINA
- LA COORDINADORA AAVV I COMERCIANTS

Images by Freepik.com

Bibliografia

1. Díez E, et al.. «Salut als barris» en Barcelona, una intervenció comunitària para reducir las desigualdades sociales en salud. COMUNIDAD 012;14(2):121-126.
2. Borrell C, Pons-Vigués M, Morrison J, Díez E. Factors and processes influencing health inequalities in urban areas. J Epidemiol Community Health. 2013;67(5):389-91.
3. Wright J, Williams R, Wilkinson JR. Health needs assessment. Development and importance of health needs assessment. BMJ 1998; 316: 1310-3.
4. Donaldson C, Mooney G. Needs assessment, priority setting and contracts for health care; an economic view. BMJ 1991; 303: 1529-30.
5. Jordan J, Wright J. Making sense of health needs assessment. Br Gen Pract 1997; 48: 695-6.
6. Bedregal GP, Quezada, M, Torres H, Marisa et al. Necesidades de salud desde la perspectiva de los usuarios. Rev. méd. Chile, nov. 2002;130 (11):127-1294.
7. Pérez J, Caballero P. Conèixer el Districte de Sants-Montjuïc. La Zona Franca. Arxiu Municipal del Districte de Sants-Montjuïc.1996;(7).

Annex. Taules de resultats

Taula 23. País d'origen de les persones nascudes fora d'Espanya segons sexe. Marina del Prat Vermell, Marina del Port, Sants-Montjuïc i Barcelona, any 2015.

	Marina del Prat Vermell		Marina del Port		Sants-Montjuïc		Barcelona	
	n	%	n	%	n	%	n	%
Homes								
Unió Europea-15	5	8,6	162	5,8	2857	12,6	28.212	16,2
Resta d'Europa	5	8,6	228	8,2	1580	7	13.870	8
Resta de països de renda alta	0	0	11	0,4	255	1,1	3.829	2,2
Àsia i Oceania	10	17,2	737	26,5	6439	28,5	39.278	22,5
Països del Magrib	8	13,8	244	8,8	1617	7,1	10.686	6,1
Resta d'Àfrica	1	1,7	53	1,9	440	1,9	4.404	2,5
Centre i Sudamèrica	29	50,0	1.345	48,4	9435	41,7	74.039	42,5
Apàtrides/No consta	0	0	0	0	0	0	0	0
Dones								
Unió Europea-15	7	10,6	166	5,2	2.676	11,5	26.353	14,3
Resta d'Europa	5	7,6	327	10,3	2.135	9,2	19.544	10,6
Resta de països de renda alta	0	0	17	0,5	258	1,1	4.059	2,2
Àsia i Oceania	5	7,6	629	19,8	4.231	18,2	26.522	14,4
Països del Magrib	6	9,1	223	7	1234	5,3	8.024	4,4
Resta d'Àfrica	1	1,5	55	1,7	251	1,1	2.378	1,3
Centre i Sudamèrica	42	63,6	1.758	55,4	12.415	53,5	97.188	52,8
Apàtrides/No consta	0	0	0	0	0	0	10	0

Font: Padró Municipal d'Habitants de Barcelona. Ajuntament de Barcelona.

Taula 24. Nombre i percentatge de persones entre 16 i 64 anys a l'atur segons sexe. Marina del Prat Vermell, Marina del Port, Sants-Montjuïc i Barcelona, any 2014.

	Marina del Prat Vermell		Marina del Port		Sants-Montjuïc		Barcelona	
	n	%	n	%	n	%	n	%
Persones aturades								
Homes	95	23,7	1.201	12,3	6.628	10,9	54.445	10,5
Dones	56	16,1	1.181	11,9	6.366	10,3	53.780	10,0
Total	151	20,2	2.382	12,1	12.994	10,6	108.225	10,3
Persones aturades de llarga durada (més de 12 mesos)								
	62	41,1	1.032	43,3	5.351	41,2	45.969	42,5

Estimació per barris a partir de dades facilitades per codis postals.
Font: Departament d'Empresa i Ocupació. Generalitat de Catalunya.

Taula 25. Absentisme i taxa de graduació. Sants-Montjuïc i Barcelona, any 2014.

	Sants-Montjuïc	Barcelona
Absentisme^a		
Nombre de casos	201	806
Índex d'absentisme	1,41	0,47
Taxa de graduació a 4rt d'ESO^b	84,9	89,6

Font: Consorci d'Educació de Barcelona. Ajuntament de Barcelona.

a. Casos amb més d'un 25% de dies que han faltat de forma injustificada a l'escola. b. Nombre d'alumnes que han aprovat el curs escolar pel total d'alumnes matriculats.

Taula 26. Condicions de l'habitatge. Marina del Prat Vermell, Sants-Montjuïc i Barcelona, any 2014.

	Marina del Prat Vermell	Marina del Port	Sants-Montjuïc	Barcelona
	%		%	%
Antiguitat de l'habitatge				
<i>Construïts abans del 1961</i>	18,5	5,1	38,9	37,9
<i>Construïts entre el 1961 i el 1980</i>	11,6	55,5	43,2	46,3
<i>Construïts entre el 1981 i el 2005</i>	54,6	33,2	14,9	12,5
<i>Construïts després del 2005</i>	15,3	6,1	3,0	3,3
Habitatge de 2 plantes o més sense ascensor	--		34,6	25,6
Habitatge sense calefacció central o individual	--		22,4	19,7

Fonts: Dirección General del Catastro. Ministerio de Economía y Hacienda; Enquesta de Salut de Barcelona.

Glossari

Renda Familiar Disponible per càpita (RFDpc)

Mesura els ingressos de què disposen els residents d'un territori per destinar-los al consum o a l'estalvi. És calculat periòdicament per l'Institut d'Estadística de Catalunya (IDESCAT) per als municipis catalans de més de 5000 habitants i la resta de capitals comarcals. Com que no està disponible per àrees més petites, s'estima combinant altres indicadors – relacionats amb la capacitat econòmica (ingressos i despeses) i a la riquesa - pels quals sí que hi ha informació més desglossada: la taxa de titulats (TT) (diplomats, titulats superiors i doctorats de 25 anys i més), la taxa d'atur (TA), el nombre de turismes per 1000 habitants (TH), el percentatge de turismes nous (<2 anys) d'alta potència fiscal (>16 cavalls) sobre el total de turismes nous (TNAP) i el preu dels habitatges de segona mà (PH)¹.

Índex de victimització

Percentatge de persones entrevistades que han estat víctimes d'un o més fets delictius al llarg de l'any anterior a la realització de l'entrevista.

Taxa de mortalitat prematura (Anys Potencials de Vida Perduts, APVP)

Aquest indicador considera l'edat a la qual ha mort la persona per quantificar el nombre d'anys per sota d'una edat determinada (en aquest cas 70 anys, excloent els menors d'1 any), que la població ha perdut. S'utilitza com una mesura de l'impacte de la mortalitat en les pèrdues que pateix una societat com a conseqüència de les morts prematures.

Salut autopercebuda

Es pregunta a les persones entrevistades en les enquestes de salut: com diria vostè que és la seva salut en general? amb resposta categòrica en cinc valors de “molt malament” a “molt bé”. Les respostes “regular”, “dolenta”, i “molt dolenta” es categoritzen com mala salut.

¹ Ajuntament de Barcelona. Distribució territorial de la Renda Familiar a Barcelona. Barcelona: Ajuntament de Barcelona; 2007. Disponible a: <http://www.bcn.es/publicacions/pdf/rfd.pdf>

Risc de patir trastorns mentals

Es mesura amb l'escala d'ansietat i depressió de Goldberg, el *General Health Questionnaire* (GHQ). Aquest instrument detecta, per una banda, la incapacitat per a seguir desenvolupant amb normalitat les activitats d'un individu sa i, per una altra banda, els fenòmens de nova aparició de naturalesa ansiògena (*distress*). Tot i que només serveix per mesurar la salut mental al moment de l'entrevista – i, per tant, no serveix per detectar simptomatologia crònica – permet identificar a aquelles persones a risc de patir una mala salut mental.

Sobrepès i obesitat

Proporció de persones de 15 anys i més amb sobrepès o obesitat segons l'alçada i pes declarats. Es considera sobrepès un Índex de Massa Corporal (IMC) $\geq 25\text{kg/m}^2$ i obesitat un IMC $\geq 30\text{kg/m}^2$.

Baix pes en néixer

Prevalença de naixements amb un pes inferior per l'edat gestacional

Es consideren nadons amb baix pes en néixer aquells amb un pes inferior a 2.500g.

Cobertura sanitària

Distribució del tipus de cobertura sanitària (pública, mixta, privada) en persones de 15 anys i més.

Taxa de Fecunditat

Nombre de nascuts vius per cada 1.000 dones en edat fèrtil (entre 15 i 49 anys).

Dosi Diària Definida (DDD) per 1.000 habitants i dia (DHD)

Aquest indicador és una unitat de mesura que es va generar per intentar superar les dificultats que presentaven mesures prèvies (cost del fàrmac o nombre d'envasos) de cara a la comparació. Consisteix en assignar un codi i un valor de DDD a cada principi actiu (o associació de principis actius).

Serveix per quantificar la dispensació de fàrmacs, per tal d'intentar aproximar-se al consum mitjà diari d'un medicament. Es defineix com la dosi de manteniment diària mitjana d'un fàrmac en adults, quan aquest s'utilitza per a la

seva indicació principal. Mesura la quantitat de principi actiu i, per tant, no es veu afectat per la diferència de preus i quantitat de principi actiu de les diverses presentacions que pot presentar un fàrmac.

Una utilització de 20 DHD en un any determinat es pot interpretar com si cada dia d'aquest any una mitjana de 20 de cada 1.000 habitants haguessin rebut una DDD de la medicació.